

Mare

**‘Wreed en louterend:
24 uur dansen’**

Pagina 11

**Heeft Leiden een geheim
tunnelstelsel? In Jeroen
Windmeijers thriller wél**

Pagina 3

**Nieuwscheckers helpen
Facebook in de strijd
tegen nepnieuws**

Pagina 6

**De invloed van media
op wetgeving is gering,
ook bij het leenstelsel**

Pagina 9

Oproep aan toekomstig kabinet: verdeel het onderzoeksgeld efficiënter

De winnaars van de verkiezingen zijn het vrijwel allemaal eens: wetenschappers moeten makkelijker aan geld kunnen komen en niet eindeloos onderzoeksvoorstellen schrijven. Alleen: hoe moet het dan wel?

Hoeveel geld is er überhaupt voor universitaire wetenschap?

Universiteiten krijgen geld, en een gedeelte van dat geld (2,6 miljard in 2014) mogen ze uitgeven aan onderzoek. Dat heet de eerste geldstroom. Daarnaast is er een zogeheten tweede geldstroom: dat is onderzoeksgeld dat in competities wordt verdeeld. Wetenschappers schrijven een onderzoeksvoorstel, en de beste voorstellen krijgen geld.

Tenminste, dat is het idee.

Die tweede geldstroom wordt verdeeld door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en ZonMw, en bedroeg

533 miljoen euro in 2014. En dan zijn er ook nog niet-Nederlandse beursverstrekkers, waarbij met name de European Research Council veel geeft, maar daar gaat de Nederlandse politiek niet over.

De partijen zitten nog in de verkenningsfase en het lijkt erop dat het nog maanden duurt voor er een nieuw kabinet is. Maar over één ding zijn veel kandidaat-regeringspartijen het erg eens. VVD, D66, CDA, GroenLinks en ChristenUnie willen allemaal dat het voor onderzoekers makkelijker wordt om aan geld te komen.

Waarom eigenlijk?

Nou, *de Volkskrant* hield in 2015 een enquête waaruit bleek dat wetenschappers tien tot dertig procent van hun onderzoekstijd kwijt waren aan het aanvragen van subsidie uit die tweede geldstroom. Dat is allemaal tijd waarin ze dus geen onderzoek doen, en daar worden ze eigenlijk voor betaald.

Maar ze hebben toch die vijf keer zo grote eerste geldstroom al?

‘Vanuit de eerste geldstroom is er vrijwel geen geld meer voor promotieplaatsen, legt natuurkundige Sense Jan van der Molen uit. ‘Dus moet alles via competitie worden verworven. Op zich ben ik voorstander van competitie, omdat het iedereen scherp houdt. De laatste jaren worden de honoreringspercentages echter zo laag, vaak onder de vijftien procent, en de eisen die aan een voorstel worden gesteld zo hoog, dat wetenschappers heel veel tijd kwijt zijn met een voorstel schrijven. Reken maar eens uit wat het kost als 85 procent van de mensen het schrijfwerk voor niets doet – nog los van de frustratie. Heel vaak komt dit alles bovenop het gewone werk. Kortom: het systeem raakt overbelast.’

Wacht eens even, Van der Molens groep is opgezet dankzij een NWO-beurs van acht ton.

‘Ik mag niet klagen, maar er is voort-

durend zorg over de continuïteit. Je krijgt voor maximaal vijf jaar geld, en daarna is er misschien wel niets. Dit leidt regelmatig tot kennis- en kapitaalvernietiging. Ik ken vele collega's bij wie dit speelt. Dat voelt als een zwaard van Damocles.

‘Het idee dat mijn onderzoek naar nieuwe vormen van microscopie, dat internationaal steeds meer aanslaat, in elkaar kan zakken omdat de financiering stopt, vormt een waar spookbeeld. Los daarvan levert het aanvragen en beoordelen van subsidies ook voor mij een grote werkdruk op. Want de rest van het werk gaat gewoon door, natuurlijk.

‘Een groot gevaar dat ik ook zie, is dat er steeds meer mensen vertrekken. De financiering in Duitsland is bijvoorbeeld veel beter en stabiel. Daar kun je plekken vinden met de garantie dat je tot je pensioen altijd twee, drie of vier promovendi zult krijgen. Bij ons zijn dat er nul.

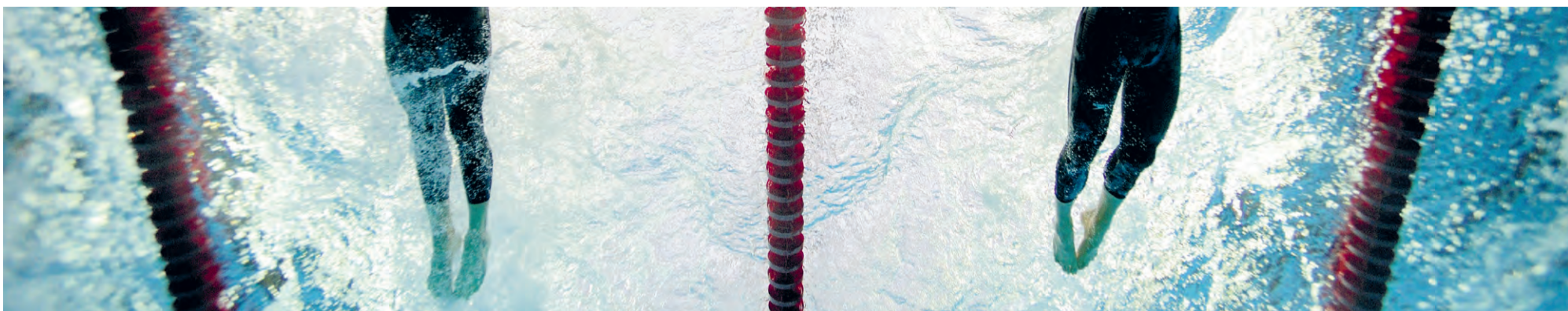
‘Is het erg als talent wegtrekt? Ja. Door de wetenschap op hoog niveau

te houden, brengen we nieuwe kennis voort, en trainen we mensen op het hoogste denkniveau. Veel grote bedrijven in Nederland zijn afhankelijk van personeel dat bij ons promoveert. Denk aan ASML, Shell, Philips. Als die de juiste mensen niet meer kunnen vinden, vertrekken zij misschien ook.’

Waarom kost zo'n aanvraag dan zoveel tijd?

‘Het begint met een vooraanmelding, waarbij je een project van anderhalf miljoen euro moet pitchen op vijf kantjes’, vertelt hoogleraar taalwetenschappen Marian Klammer. Het idee is dat je er niet zoveel moeite in steekt, want als je wordt afgewezen is dat niet zo erg. Maar dan moet je dus wel je hele project al uitgedacht hebben. Ik denk dat beursverstrekkers dat niet altijd inzien: je rammelt zo'n voorstel er niet zomaar uit.’ **BB**

> Verder lezen op pagina 7

Expeditie Robinson komt stap dichterbij

Evelien Mols (22) mag naar het castingweekend van *Expeditie Robinson*. ‘Ik heb meteen een survivalboek besteld. Dan kan ik alvast leren vuur maken.’

Pagina 4

Studievoorschot ook voor onderzoek?

Volgens een rapport over bekostiging in het hoger onderwijs moet het leenstelselgeld ook aan onderzoek kunnen worden besteed. Studenten zijn ‘verbijsterd’.

Pagina 4

‘Er wordt niet naar ons geluisterd’

Studenten in de universiteitsraad willen graag aanpassingen doorvoeren voor de universitaire verkiezingen. Maar het college van bestuur ligt dwars, zeggen ze.

Pagina 5

Doe-het-zelf-soa-test nu ook uit de muur

Bij een Haagse apotheek kun je een test uit een automaat halen. ‘Soms wil je niet wachten op de huisarts of de GGD. En daarnaast is het volledig anoniem.’

Pagina 9

Bandirah Pagina 12

Red ons van de sloopprambo's

DOOR MARLEEN VAN WESEL Duizenden kinderen sloegen op verzoek van Freek Vonk hun dinovormige spaarpot aan diggelen, troggelden hun oma's nog wat rapportgeld af en doneerden gedwee de inhoud van de cadeau-envelopjes voor hun Eerste Heilige Communiefeest. Vijf miljoen werd er zo ingezameld met de crowdfundingcampagne *Tientje voor T.rex*.

Inmiddels is Trix alweer een poosje te bewonderen in museum Naturalis, dat deze week liefst anderhalf miljoen moest doorsluizen. De architect die het museumgebouw in de jaren negentig ontwierp, meende namelijk dat de verbouwing van het museum, met een erepodium voor het paradedinoetje, een inbreuk op zijn auteursrechten zou vormen. Via de rechter dwong architect Fons Verheijen eerder deze maand een bouwstop af. Nu is hij akkoord met een schikking. Die anderhalf miljoen gaat naar een stichting ter bevordering van wetenschap en architectuur, en de bouw kan doorgaan.

Jammer, en niet alleen voor de kinderen die dan toch liever in *hoverboards* hadden geïnvesteerd. Maar ook voor de architectuur. Want het had dus gekund, dat het architectonische gelijk prevaleerde boven de sloop- en vernieuwzucht.

Pardon, ik vergeet mij voor te stellen. De naam is stadsbouwmeester Willem Leendertsz. van der Helm (1628-1675), ontwerper van onder meer de Morspoort, de Zijlpoort en het torentje van het Academiegebouw. En sinds 1675 assessor extern van het ondergrondse Leidse Architectengilde.

Wij zijn de tekenaars van deze stad, grofweg van de Pieterskerk tot het laboratorium van Heike Kamerlingh Onnes aan de Steenschuur. Vervolgens gingen anderen ermee aan de haal. In een rechtvaardige wereld zou Verheijen doorgestreden hebben tot het einde. En ook wij zouden opstaan om orde op zaken te stellen.

We zouden verklappen dat we al eeuwen rond dwalen door de krochten van de stad. In ondergrondse tunnels, waarover weliswaar legendes gaan (zie pagina 3), maar die jullie goddank nog niet gevonden hebben. Anders hadden jullie, 21e-eeuwse vernieuwingsrambo's, de drillboor alweer getrokken om los te gaan met kassa's en entreepoortjes in hysterische glazen uitstulpingen, robuuste staalconstructies en led-lampjes. Maar we rusten niet, omdat we weten dat onze ontwerpen nooit écht veilig zijn.

De hedendaagse schouten en schepenen 's nachts zachtjes toefluisteren in hun slaap helpt slechts een beetje: zo is met het project Historische Winkelpuien en de Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld al wat in oude glorie hersteld. Maar we kunnen het harder spelen. We kunnen omhoog krabbelen uit putdeksels en verborgen luiken onder jullie bed, met onze gelooide tronies en klepperende skeletten.

Met euro's moet je bij ons niet aankomen. Jullie rusten ook niet meer, voor alle verpeste architectuur in ere is hersteld. Weg met de moderne aanbouwsels van het KOG, weg met de uitbreiding van de Lakenhal, weg met de herontwikkeling van de Meelfabriek. Vooruit, de nieuwe Asian Library mag blijven, maar weg met die lelijke UB eronder, en sowieso weg met het Lipsius.

En dan mijn geliefde Morspoort! Ik zal nooit vergeten hoe ik op een zonnige dag in het jaar 1669 aan mijn ontwerp zat te tekenen, met uitzicht op het galgenveld. Daar leidde de poort destijds heen, tegenwoordig naar dat gedrocht van een Morspoortgarage - sommige veranderingen zijn slechts relatief. Maar het was nooit, ik herhaal NOOIT, mijn bedoeling dat fietsers reddeloos te pletter zouden slaan tegen dat idiote stoepje. Laat staan dat je eromheen moest. Het is verdorie een poort, geen prieltje. En voor we ons definitief terugtrekken: laat de Vismarktfontein weer bier spuiten.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Marleen van Wesel h.g.van.wesel@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers (stagiar) susanwichgers93@gmail.com
Medewerkers
Femke Blommaert • Mattijn de Groot • Holger Gzella •
Marit de Roij • Marlies Rothoff • Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb • Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot • Bandirah • Silas.nl
Basisonwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving Marcel van den Berg
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) • Prof. dr. F. Israel (vice-voorzitter) • Dr. Hans Vollaard (secretaris) • Maxim Allaart •
Asel Arykbaeva • Joline Cramer • drs. Bart Funnekotter •
Marlou Grobden • drs. Malou van Hintum • mr. Folkert
Jensma • Josephine Say • Prof. dr. Nico Schrijver
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten betalen €25.
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen
Alleen schriftelijk met postwikkelt.
Klachten en opmerkingen over de toezending van *Mare* 071-5277272.
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Column

Flow en nachtmerries

Iedere echte wetenschap veronderstelt, net als de kunst, een inwendige spanning. Die toont zich juist bij het schrijven en publiceren: enerzijds de onweerstaanbare drang om iets nieuws te scheppen en perfectie na te streven door de eigen argumentatie tot in de finesses van de formulering te nuanceren; anderzijds het los moeten laten voordat alles overtuigend gezegd is (dat lukt toch nooit) en zich met een hooguit voorlopig resultaat als flessenpost voor onbepaalde tijd bloot te stellen aan de uiteindelijk onbeheersbare receptie.

Sommige lezers begrijpen het niet, andere gaan expres op zoek naar fouten, weer anderen nemen het zomaar over (al dan niet met de correcte bronvermelding), velen kan het geen fluit schelen en slechts een enkeling ontwikkelt de gedachte vruchtbaar verder, misschien op een manier die men zelf nooit bedoeld heeft. De *flow* en de halve nachtmerries wisselen elkaar af, maar dat is helemaal niet erg en houdt je scherp: *'Fail again, fail better.'*

Wie strategisch omhoog probeert te komen door zuiver de consensus te bevestigen, zit immers intellectueel voorgoed gekooid op hetzelfde niveau, verkoopt zijn ziel en is zo'n carrière niet waard.

Desondanks blijft het een uitdaging om het beste te maken van wat men te vertellen heeft. Dat moet wel, want het behoort tot de mooiste voorrechten van een wetenschappelijk bestaan om geheel naar keuze een niche te creëren en niet louter de zaken af te hoeven handelen die toevallig op je bureau belanden.

Maar wie maximaal kapitaliseert op het ene ideeetje dat zich ooit voordeed en dat dan ook op werkelijk elk congres en in elke bundel kwijt moet, wordt net zo oppervlakkig als degene die vlinderend van alles aanstipt zonder ook maar één ding serieus te doorgronden.

Het is daarom een natuurlijke tegenreactie om publiceren weleens vulgair te vinden en het ideaal te koesteren van de geest die alleen tegen zichzelf praat.

Dat betekent echter dat de kennis, die men gedurende jaren van lezen en denken verworven heeft, ontoegankelijk zou worden en men zelf een ster in de zin van *'extremely far away and probably dead'*, zoals in een cynisch stripje

dat een geniaal iemand door wie ik me helemaal begrepen voel, recent met mij deelde.

Dilettanten, die van het betreffende specialisme veel minder afweten, zouden dan de dienst uitmaken. Dat laatste is ook na de zoveelste aanwijzing voor stagnatie en middelmaat in een bepaalde discussie ondragelijk, dus je kunt beter vrolijk doorwerken in de hoop dat het ooit iemand inspireert om nog verder te gaan.

Bij deze worsteling vind ik troost en toevlucht in de vorm 'thema en variaties'. Het strookt tevens met mijn esthetische voorkeuren. De schetsen van Jeroen Bosch of Albrecht Dürer spreken me erg aan, en ook in de muziek is het me vanouds dierbaar.

Als student deed ik een paar jaar vrijwilligerswerk als organist in een psychiatrische kliniek. De speeltafel stond op de grond en de patiënten liepen ook tijdens de liturgie voortdurend naar mij toe om een praatje te maken of me aan te raken.

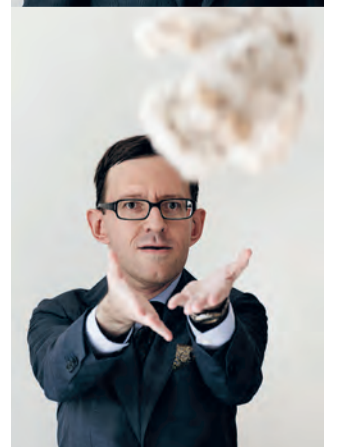
Prima, maar voor iemand wiens gehoor altijd beter is geweest dan zijn techniek was literatuurspel onder deze omstandigheden slechts beperkt mogelijk en kwam het vaak neer op geïmproviseerde variaties op bekende koralen.

Het bleek de beste voorbereiding op mijn huidige baan (al zijn de verhalen van sommige managers die nu verward rondlopen, duidelijk minder logisch en staan ze verder af van de werkelijkheid dan toen in de psychiatrie).

Het idee is namelijk om van een helder afgebakend gebied, dat men na vele inspanningen enigszins beheerst, steeds verschillende aspecten te belichten, nieuwe vragen te stellen en de details telkens op een andere manier te doordenken, maar nooit hetzelfde twee keer te publiceren.

Zo raken gerijpt vakmanschap en de frisheid van een nieuw impuls in een evenwicht en omzeilt men enkele van de ergste gevaren van een gevestigde positie: afmatting, voorspelbaarheid van de resultaten en een derivatief publicatiebeleid dat uitsluitend drijft op eerder eigen werk.

HOLGER GZELLA is hoogleraar Hebreeuwse en Aramese taal- en letterkunde

Mensen

Foto Taco van der Eb

Ondergronds geheim

Tweede deel van Leidse thrillertrilogie verschenen

In *Het Pauluslabyrint* beschrijft Jeroen Windmeijer een mysterieus stelsel van Leidse tunnels. 'Ze zijn nooit ontdekt. Nóg niet, althans.'

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Er gaan allerlei verhalen over een ondergronds tunnelstelsel in Leiden: vanuit het centrum, helemaal tot aan waar in 1574, tijdens het Beleg, de Spaanse linies waren', vertelt auteur Jeroen Windmeijer. Deze week verscheen zijn thriller *Het Pauluslabyrint*.

Ook over andere steden bestaan zulke geruchten. Soms blijkt er iets van te kloppen. Begin 2015 ontstond in Hoorn na hevige regenval een gat in de straat, dat toegang verschaft tot een eeuwenoud rioolstelsel. 'Rond die tijd fietste ik in Leiden langs de graafwerkzaamheden voor

de ondergrondse containers, die de meeuwenoverlast moesten tegen gaan', vertelt Windmeijer. 'Ineens flitste door mijn hoofd: stel dat ze nú op die tunnels stuiten...'

In 2015 debuteerde hij met *De bekentenissen van Petrus*, waarin de Leidse archeoloog Peter de Haan en zijn studente Judith Cherev dwars door het feestgedruis van Leidens Ontzet in 1996 worden achtervolgd door een geheimzinnige orde. De Leidse thriller sloeg aan: bij Boekhandel De Kler is het zelfs het bestverkochte boek van de laatste tien jaar en er is inmiddels een vierde druk verschenen.

'Voor dat boek had ik veel gelezen over Petrus', vertelt Windmeijer. 'De verspreiding van het christendom wordt na Handelingen 15 echter overgenomen door Paulus. Oor-

spronkelijk was de kapel waar nu de Pieterskerk staat, gewijd aan Petrus én Paulus. Een interessant figuur, die eigenlijk veel minder dicht bij Jezus stond. In zijn brieven vind je nauwelijks biografische feiten. In de aardse Jezus was hij niet geïnteresseerd. *Het Pauluslabyrint* is deels een onderzoek naar de mystieke Paulus.'

In het boek verzamelen duistere figuren zich in de krochten van Leiden en wordt Peter de Haan weer meegesleurd in een groot mysterie. 'Hij krijgt 24 uur om Judith, die ontvoerd is, terug te vinden, aan de hand van zeven aanwijzingen. De eerste, een raaf, brengt hem naar Quintus, waar twee opgezette raven in de bestuurskamer staan.'

Tijdens zijn eigen studietijd was Windmeijer een jaar actief bij Au-

gustinus. 'De vorige voorzitter van Quintus heeft me bijna twee uur rondgeleid. Wel wilde hij de fragmenten nog inzien, zodat er geen dingen in het boek terechtkomen, die de buitenwereld niet hoort te weten, over het inhameren van de nieuwe leden bijvoorbeeld. Ook wat dat betreft past Quintus mooi bij de rest van het boek: zo'n genootschap, met rituelen die verborgen moeten blijven.'

Later belandt Peter nog in de Hortus, bij Herenkapsalon Eric, de Lakenhal, en dus ondergronds. 'Die tunnels sluiten aan bij een oud thema: de strijd tussen donker en licht, oftewel: tussen goed en kwaad.'

Niet voor niets speelt het verhaal zich af aan het begin van de lente. 'Ik ken tientallen verhalen over goden die rond die tijd sterven en weer op-

staan. Het is gek om te beweren dat het verhaal van Jezus waarheid is, en het veel oudere verhaal van Osiris een mythe. Ook dát is een belangrijk thema in mijn boek: dat je de hele boodschap mist als je verhalen letterlijk gaat nemen - bovendien krijg je dan redenen om andere mensen de hersenen in te slaan. Voor alle duidelijkheid: ik wil niemand *bashen*. Ik ben een groot fan van Jezus. Ik ben altijd over hem aan het lezen.'

Windmeijer is, behalve schrijver, decaan en leraar. Hij doceert godsdienst en maatschappijleer op het Leidse Visser 't Hooft Lyceum. De academische wereld van zijn hoofdpersonage kent hij ook: in 2001 promoveerde hij aan de Universiteit Leiden op een antropologie-onderzoek naar de Indiaanse straatmuzikanten uit Ecuador, die destijds met hun panfluiten in Nederlandse steden te vinden waren.

Hij is al bezig met het laatste deel van zijn trilogie. 'Dat speelt zich deels af in Amerika. Ik wilde niet nog eens hetzelfde decor, en ook geen achtervolging door de Merenwijk of Stevenshof. De historische basis is namelijk het verhaal van de Pilgrim Fathers: de Engelse geloofspuriteinen, die na elf jaar in Leiden, in 1620 naar Amerika vertrokken, en daar heel invloedrijk werden.'

Maar hoe zit het nu met die tunnels? 'Die zijn nooit ontdekt', zegt Windmeijer. 'Nóg niet, althans. Maar de gewelven achter Annes lopen wel héél ver door. En er is een verbinding tussen de Burcht en de Vismarktfontein voor het Stadhuis, voor de watertoevoer. Tijdens feesten kon men ook een vat bier of wijn aansluiten op de fontein.' En dan zijn er nog alle grachten die in de afgelopen eeuwen uit de binnenstad verdwenen. 'Sommige zijn niet gedempt, maar overkluisd. Inwoners van Leiden metselden er soms een muur in, voor een extra kelder onder hun huis. Je vindt er nog een onder restaurant Dartel (zie foto, red.), maar ook in een woonhuis aan het Rapenburg. Op de slaapkamer rolde de bewoner een stuk tapijt voor me weg, waarachter een luik verborgen zat. Vanaf de achterkant van het huis kon je tot aan de gracht lopen.'

Jeroen Windmeijer: *Het Pauluslabyrint*. HarperCollins, 400 pgs. €19,99

Frutti di Mare

Net als in *Pirates of the Caribbean*

DOOR SUSAN WICHGERS 'Eigenlijk win je pas bij tien overwinningpunten, maar dan zijn we vijf uur bezig.' Filosofiestudente Lesley de Keijzer (23) legt allerlei schepen, goud en kaarten op tafel terwijl ze aan twee onervaren medestudenten de ingewikkelde regels probeert uit te leggen.

Merchants & Marauders, heet het bordspel dat ze zelf heeft meegebracht. In de hoek van bordspellencafé De Gravin staat een grote kast met daarin klassiekers als *Risk* en *Monopoly*, maar ook *Stef Stuntpiloot*. 'Ze hebben hier veel te kiezen, maar deze zit nog niet in het assortiment.'

Ondanks de redelijk onopvallende locatie in de Diefsteeg, is er op dinsdagavond geen tafel onbezet in het café. Alleen de bank in de hoek is nog leeg. Als mensen een drankje bij de bar willen halen, moeten ze zich eerst langs andere spelers wringen. 'Er zijn vooral veel Britse studenten vanavond,' merkt De Keijzer op. Natasia Patel (20, Engelse literatuur) heeft wel een idee waarom: 'Dat komt door de Engelse nerdcultuur.'

Toby Jones (29, research master Mid-

den-Oosten Studies) is hier wel eens eerder geweest, maar toen was hij niet erg enthousiast over de spellen. Nu wel. 'Ik wilde *Merchants & Marauders* al een hele tijd spelen.' Maar zover is het nog lang niet: de uitleg alleen al duurt namelijk een uur. De blikken van Jones en Patel verraden dat het daarna ook nog steeds niet helemaal duidelijk is. 'We begrijpen het vast beter als we eenmaal bezig zijn', oppert Patel. De Keijzer krijgt de rol van *merchant*; Jones en Patel zijn *marauders*, oftewel piraten. Iedereen krijgt een stapeltje goud. 'Heel cool', vindt Jones. 'Alsof ik in *Pirates of the Caribbean* zit!'

Het hele café schrikt op als verderop de blokjestoren van *Jenga* instort. Een paar tafels verder schreeuwt iemand het uit van de pijn: iets te fel gestreden om de *Halli Galli*-bel.

Eigenaar Matt Donnelley loopt geregeld langs om zijn gasten van nieuwe zoutjes te voorzien. Samen met zakenpartner Bogdan Panu, die in zijn thuisland Roemenië al een bordspellencafé had, heeft hij in november De Gravin geopend. 'Het is fantastisch om te doen. We hebben een hele groep

regulars die van alles organiseert. Op maandagavond waren we eerst gesloten, nu is het *Dungeons & Dragons*-avond geworden.'

De stamgasten zijn voornamelijk studenten, maar iedereen is welkom. 'Op zondag zijn er veel kinderen en komt er altijd een vast groepje senioren *Skip-Bo* spelen.'

Rond een uur of elf wordt het wat rustiger. De enkele tafels die overblijven, voegen zich bij elkaar. 'Dat gebeurt wel vaker,' weet Donnelley. 'Gasten komen ook wel eens alleen. Dan lopen ze een rondje om te kijken wie welk spel aan het spelen is, en gaan ze gewoon ergens bij zitten.'

Met de *marauders* gaat het onder tussen minder voorspoedig. De Keijzer sleept overwinningpunten binnen, terwijl de andere twee alleen maar verliezen.

Jones begint steeds meer te twijfelen aan de regels van het spel. 'Weet je zeker dat dit wel klopt?' Na wat aandringen bestudeert De Keijzer de handleiding nog maar een keer.

Een paar minuten later slaat ze een hand voor haar mond: 'Oeps... Sorry

jongens, ik heb iets heel cruciaals over het hoofd gezien.' De piraten hadden veel meer goud moeten ontvangen.

Ze spelen nog een kwartier stug door, maar de achterstand kan niet meer worden hersteld. Na ruim drie uur spelen

besluiten ze om de strijdbijl vroegtijdig te begraven. Volgende keer beter. Om de avond toch positief af te sluiten, kiezen ze een wat minder complex bordspel uit het assortiment van De Gravin. 'Deze duurt maar drie kwartier!'

'Er komen veel Britten. Die hebben een nerdcultuur.' Foto Marc de Haan

Nieuws

Expeditie Robinson komt dichterbij

Psychologiestudent Evelien Mols (22) mag naar het castingweekend van Expeditie Robinson. 'Ik heb meteen een survivalboek besteld', zegt ze. 'Dan kan ik alvast leren vuur maken.' Via filmpjes konden niet-BN'ers zich dit jaar ook aanmelden voor het televisieprogramma. De vijftig meest gelikete filmpjes gaven toegang tot het castingweekend. 'Waarschijnlijk wordt dat een survivalweekend, begin april', zegt Mols, die met 4922 stemmen nummer 37 werd (zie foto). De Leidse studenten Daphne Raad (nummer 147) en Jolin van Eijck (168) maken ook nog een kleine kans: uit de duizenden inzendingen kiezen de programmamakers deze week nóg eens vijftig mensen. Vier van de honderd mogen daadwerkelijk deelnemen.

Roofvogelvlieger

Boven het Kamerlingh Onnes Gebouw aan de Steenschuur is sinds kort regelmatig een grote roofvogelvlieger te zien. Die moet voorkomen dat meeuwen gaan broeden in de daktuin van het gebouw van de Rechtenfaculteit. Het lijkt nog te werken ook: vooralsnog zijn er geen meeuwen nesten. Net als veel andere onderdelen van de universiteit kampt ook Rechten met een gebrek aan ruimte. Een verbouwing van het KOG moet daar een beetje bij helpen. Dan wil je dus geen broedende vogels op je dak hebben, want het verstoren van nesten is verboden volgens de Faunawet. Voorkomen dat ze worden aangelegd is dat niet.

Nieuw KNAW-bestuurslid

Per 1 juni maakt Marileen Dogterom, hoogleraar atoom- en moleculair fysica aan de Universiteit Leiden en hoogleraar bio-nanoscience aan de TU Delft, deel uit van het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Daarmee volgt ze de Groningse hoogleraar Ben Feringa op, die zijn bestuurstermijn heeft volgeemaakt. Dogterom is sinds 2000 verbonden aan de Leidse universiteit, eerst als bijzonder en later als gewoon hoogleraar. Ze is een van de pioniers in het vakgebied biomoleculaire fysica.

Caribische landkaarten

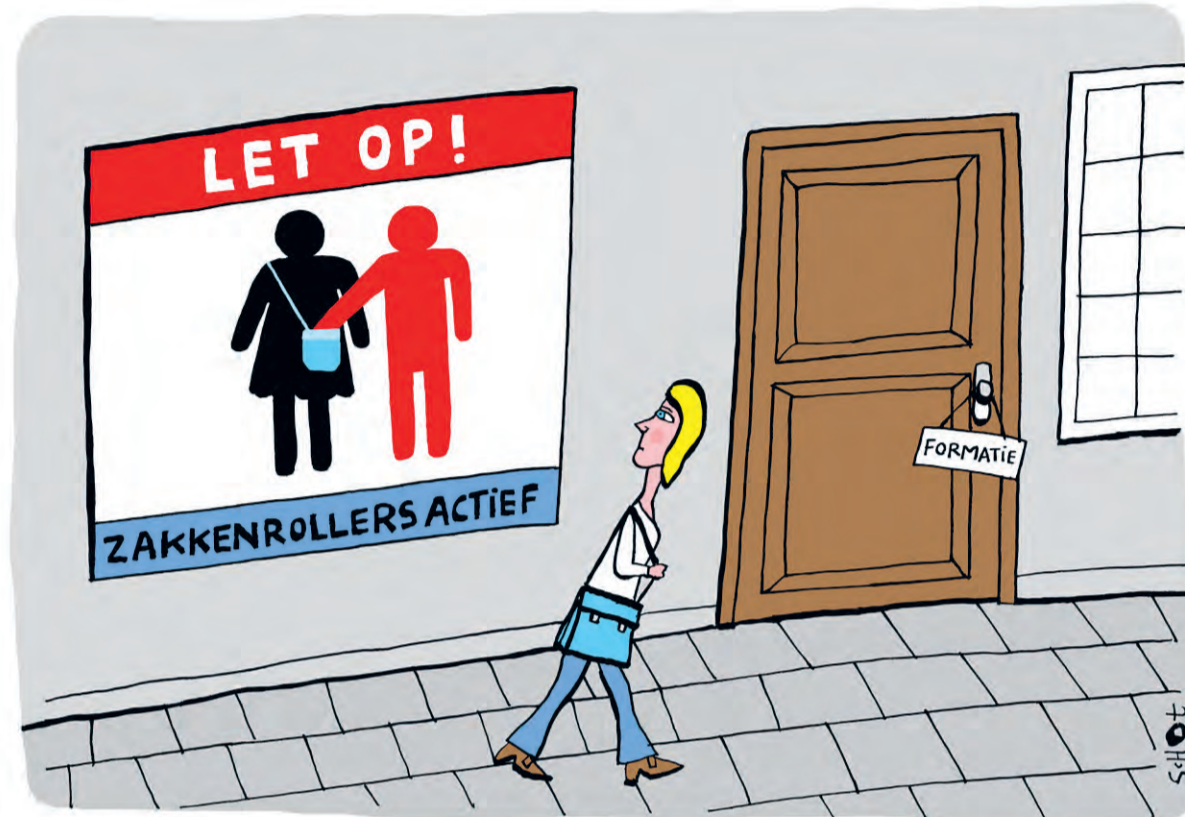
Op 20 maart is het project 'Maps in the Crowd - Cariben' van start gegaan. Met behulp van het publiek willen de Universitaire Bibliotheken Leiden historische landkaarten van de Cariben digitaal ontsluiten, ten behoeve van onderzoek en onderwijs. Via een applicatie die speciaal voor dit doel is ontwikkeld, wordt een gedigitaliseerde oude kaart geprojecteerd naast een moderne kaartweergave van Google Maps. Het publiek kan de kaarten geografisch koppelen door vijf overeenkomstige controlepunten aan te wijzen, waarna de oude kaart als een overlay wordt getoond in Google Maps. Het project loopt nog tot medio mei 2017.

Uche op Ellis-stoel

De hoogleraar die de Stephen Ellis-leerstoel voor Financiën en Integriteit in Afrika gaat bekleden is de Nigeriaanse econoom Chibuike Uche. Hij was onder andere hoogleraar Banking and Financial Institutions aan de Universiteit van Nigeria, en lid van het Monetaire Beleidsc comité van de Centrale Bank van Nigeria. Daarnaast heeft hij veel ervaring met onderzoek in Nigeria, Ghana en Sierra Leone. De leerstoel is vernoemd naar Stephen Ellis (1953-2015), een senior onderzoeker aan het Afrika Studiecentrum in Leiden. De leerstoel wordt vanaf 1 april drie jaar gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

'Geld leenstelsel kan ook naar onderzoek'

Studentenorganisaties woedend over commissieadvies

Gebruik het geld van het studievoorschot niet alleen voor onderwijs maar ook voor onderzoek, dat staat in een rapport over prestatiebekostiging in het hoger onderwijs. Studentenorganisaties zijn 'verbijsterd' en vinden dit 'onacceptabel.'

DOOR VINCENT BONGERS De studenten hebben bondgenoten: ook de hogescholen en universiteiten zien de plannen niet zitten.

In 2012 besloot het kabinet om zeven procent van het budget voor hoger onderwijs te koppelen aan met het ministerie van Onderwijs gemaakte prestatieafspraken. Wie deze afspraken niet haalde, werd gekort.

Alle universiteiten voldeden aan de afspraken. Zes hogescholen echter niet, en die kregen dan ook minder geld.

Minister Bussemaker van Onderwijs gaf een commissie onder leiding van Wim van de Donk, commissaris van de Koning Noord-Brabant, opdracht om onderzoek te doen naar prestatiebekostiging.

Maandag verscheen het advies aan het ministerie. En daarin doet

de commissie ook aanbevelingen over het uitgeven van de honderden miljoenen die het schrappen van de basisbeurs oplevert.

Van de Donk stelt voor om het studievoorschot te koppelen aan nieuwe kwaliteitsafspraken.

Daarnaast moet er een permanente onafhankelijke commissie Kwaliteit en Innovatie Hogeronderwijsstelsel (KIHOS) komen die de instellingsplannen en jaarverslagen van de hogescholen en universiteiten kritisch beoordeelt, en bepaalt of de middelen uit het studievoorschot 'worden gecontinueerd voor een nieuwe periode van vijf jaar'.

Verder is het mogelijk dat een deel van het leenstelselgeld niet naar onderwijs gaat. De commissie Van de Donk 'ziet een samenhang tussen de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, het onderzoek en valorisatie.'

Middelen voor onderwijskwaliteit kunnen dus breder ingezet worden dan voor onderwijskwaliteit alleen.

'Onacceptabel', vinden de studentenorganisaties ISO en LSVb. Er was immers beloofd dat het geld dat werd bespaard met het afschaffen van de basisbeurs werd besteed aan de verbetering van het onder-

wijs, schrijven de studenten in een gezamenlijk persbericht. 'De commissie vergeet die belofte.'

LSVb-voorzitter Jarmo Berkhout vindt de gang van zaken 'verbijsterend': 'De basisbeurs is wegbezuinigd om te investeren in onderwijs, maar met de voorstellen van deze commissie gaan studenten daar helemaal niks van terug zien.'

ISO-voorzitter Jan Sinnige baalt er van dat er niet naar de mening van studenten is gevraagd: 'Deze commissie heeft wel plaatjes van studenten in het rapport gezet, maar daar houdt de studentbetrokkenheid wel op.'

Ook universiteitskoepel VSNU neemt 'afstand van het voorstel van Van de Donk om de middelen van het studievoorschot breder in te zetten' en staat 'niet te juichen' voor de komst van KIHOS. De Vereniging Hogescholen levert ook kritiek op het advies.

Bussemaker schrijft overigens in de Kamerbrief bij het advies geruststellende woorden. Zij benadrukt dat de 'middelen bestemd zijn voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. Ik zie geen reden daarvan af te wijken.'

> Zie ook pagina 9: hoe de leenstelselwet tot stand kwam

“...”

'Ons huwelijk is geen ramp!!!'

'Ter ere van ons 50 jarig huwelijk organiseert Universiteit Leiden vandaag het symposium Ramp en Recht! Dit thema slaat niet op ons huwelijk!!!'

Pieter van Vollenhoven is de roddelpers voor. (Twitter, 20 maart)

'Ik zie het leven als een avontuur, dus ik wacht even tot de kosmos me belt met een nieuwe opdracht. En dat is niet Thierry Baudet.'

Er is meer tussen hemel en aarde dan Forum voor Democratie, aldus juriste Machteld Zee. (Vrij Nederland, 23 februari)

'Aboutaleb heeft een aantal onrustige dagen achter de rug. Ik begrijp zijn zorgen, maar dat is nog geen reden om posters te verwijderen.'

Volgens hoogleraar Europees recht Rick Lawson geldt 'de vrijheid van meningsuiting óók voor aanstootgevende of verontrustende meningen'. (de Volkskrant, 21 maart)

'Achter kinderporno gaat veel leed schuil, maar toch voel ik me niet comfortabel bij deze methode. De politie neemt doelbewust het risico dat iemand zeer ernstig wordt beschadigd. Misschien heeft iemand anders via het IP-adres kinderporno gedownload. Dan wordt een onschuldig persoon door het politiebezoek en de ernstige beschuldiging voor het leven gebrandmerkt.'

Volgens hoogleraar recht en de informatiemaatschappij Gerrit-Jan Zwenne moet de politie niet meteen binnenvallen. (De Gelderlander, 14 maart)

'De slogan van de universiteit is 'Bij ons leer je de wereld kennen'. Maar dat is niet meer genoeg. Met dit project willen we studenten leren hoe ze die wereld in moeten en hoe ze vervolgens een voor hun juiste plek in die wereld bereiken.'

De universiteit wil mensen beter voorbereiden op de arbeidsmarkt. En dus is er een 'projectmanager Arbeidsmarktvoorbereiding' aangesteld: Nieke Campagne. (Leidsch Dagblad, 14 maart)

'In ongeveer de helft van alle eerste huisartsbezoeken is niet duidelijk wat de klachten veroorzaakt. Een deel van de patiënten wordt vanzelf beter, bij een ander deel wordt bij een tweede of derde bezoek alsnog een oorzaak gevonden. Maar uiteindelijk blijft een groep van twee tot vijf procent onverklaarde klachten als pijn of vermoeidheid houden.'

Dat gaat dus om vele duizenden mensen. Hoogleraar gezondheidspsychologie Andrea Evers hoopt iets voor ze te kunnen betekenen. (Trouw, 11 maart)

'Ik (geesteswetenschapper) ben voor het eerst op de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen. Ik weet op eens waar al het geld naartoe gaat. Alles hier is zo Mooi en Cool en Gaaf, waar mijn faculteit Vies en Oud (not the good kind of oud) en Lelijk is.'

Taalkundestudente @Sterfanie droomt alvast van een nieuwe geesteswetenschappencampus. (Twitter, 14 maart)

Regels huurtoeslag onveranderd

Huurders van onzelfstandige woningen in studentenhuizen die aangewezen zijn voor huurtoeslag, hebben daar nog steeds recht op als de persoonlijke situatie verder onveranderd is.

Tientallen kamerhuurders van huisvester DUWO hebben beschikkingen van de Belastingdienst gekregen waarin staat dat ze de ontvangen

huurtoeslag vanaf juli 2016 moeten terugbetalen. Ze zouden er geen recht meer op hebben.

De woordvoerder van de Belastingdienst opperde dat het zou kunnen liggen aan een registratieverandering bij de gemeente, waardoor er verwarring kon ontstaan over het aantal toeslagpartners van huurders.

Willemijn Faber, woordvoerder van de gemeente Leiden, stelt dat

de beschikkingen niets te maken hebben met een verandering in de adressenregistratie.

'Dat is een ander traject en staat hier volledig los van.' Hoe de verwarring dan heeft kunnen ontstaan, weet Faber niet.

'De regels zijn niet veranderd. Huurders van kamers in studentcomplexen die voor 1 juni 1997 zijn aangewezen voor huurtoeslag, heb-

ben daar gewoon recht op.'

Communicatieadviseur Annemiek de Rooij van huisvester DUWO sluit zich daarbij aan. 'Als de persoonlijke situatie van de huurder verder hetzelfde is gebleven, zou die nog steeds huurtoeslag moeten ontvangen.'

De Rooij laat verder weten dat DUWO inmiddels in overleg is met de Belastingdienst over de beschikkingen. SW

‘College luistert niet naar ons’

Studenten willen kortere verkiezingen en snellere uitslag

De studenten in de universiteitsraad willen graag de universitaire verkiezingen moderniseren, maar zijn ontevreden over de houding van het college van bestuur: ‘Het klopt gewoon niet.’

DOOR VINCENT BONGERS De studenten willen graag de verkiezingsperiode inkorten. Bijvoorbeeld van maandagochtend tot woensdag- of donderdagnacht. Nu duren de verkiezingen nog van maandagochtend tot vrijdagmiddag vier uur. Ook stellen de studenten voor

de uitslagen sneller bekend te maken. Verder zijn er allerlei andere ideeën om de verkiezingen te moderniseren.

Begin februari hebben de studentenpartijen een brief aan het college gestuurd waarin ze nogmaals uitleggen wat ze graag willen veranderen. Ze betreuren het dat er maar niet geluisterd wordt naar ‘de wensen van de studentleden.’

Het college heeft begin maart een brief teruggestuurd die bij de studenten in het verkeerde keelgat is geschoten. In de brief staat dat er bij het college ‘geen recent formeel verzoek in deze zin van de studen-

tengeleding bekend is’. Zo’n verzoek moet bovendien van de hele raad komen, en dus niet alleen van de studentengeleding.

Oftewel: dit jaar verandert er niets.

‘Wat er in die brief staat klopt gewoon niet’, zegt Maud Pols van studentenpartij ONS. ‘Daar ben ik boos over. We zijn hier al in oktober 2016 mee begonnen. Toen hebben we contact gehad met het stembureau. In het fractievoorzittersoverleg hebben we het hier ook nog met het college over gehad.’ Daarbij is de indruk gewekt dat het college de hervormingen graag wilde oppakken.

‘Rector Carel Stolker heeft gezegd dat dit mogelijk is.’

‘Dat wordt ook niet ontkend in de brief’, reageerde universiteitsraadsvoorzitter Pieter Krol. ‘Maar ik kan me jullie frustratie voorstellen. Het is een formeel antwoord. De mogelijkheden voor volgend jaar zijn helder.’

Pols: ‘Dat was vorig jaar ook al zo. Dan krijgen we dit gedoe volgend jaar weer.’

Krol: ‘Er moet een raadsbreed verzoek komen, dus ook van de personeelspartijen. Dat is nu duidelijk. Maar dan nog, de fout lag niet bij ons’, vond Maria Tiggelaar van studentenpartij LVS. ‘Waarom horen we

dat nu pas? Dat had ook in oktober al gekund. In de brief wordt gedaan alsof het een lullig verzoekje is. Maar dit speelt al veel langer. Vorig jaar hebben we al gevraagd: “Wat is de procedure die we moeten volgen?” Toen waren we te laat voor de verkiezingen in 2016. Oké, dan proberen we het dit jaar opnieuw en krijgen we dit. We willen gewoon een oplossing.’

Pols: ‘We hebben alles gedaan wat we moesten doen.’

Krol gaat de kwestie aankaarten bij het college ‘om de kou wat uit de lucht halen.’

De universitaire verkiezingen zijn van 15 t/m 19 mei.

‘Boris Johnson heeft de charme van een kind, voor wie je hoopt dat zijn spreekbeurt goed zal gaan.’

‘I’m with Boris’

Auteur Patrick Bernhart geeft tijdens de Boekenweek (25 maart t/m 2 april) lezingen over zijn boek *Boris. Klucht of koningsdrama?* (Prometheus, 2017) over de Engelse politicus Boris Johnson.

Wanneer begon uw fascinatie voor Boris Johnson?

‘In de zomer van 2016: na het Brexit-referendum werd hij getipt als opvolger van premier David Cameron. Hij kreeg echter ruzie met partijgenoot Michael Gove, die zijn handen van hem aftrok. Hij leek uitgerangeerd, maar toen ik het idee voor dit boek met de uitgever besprak, dachten we al dat hij er vast weer bovenop zou komen. Niet wetend dat hij al twee weken later minister van Buitenlandse Zaken zou zijn.’

‘Eerder volgde ik hem een beetje van de zijlijn. Tijdens mijn rechtenstudie aan de Universiteit Leiden, van 1986 tot 1993, liep ik stage in Londen. Eind jaren negentig woonde ik er nog een paar jaar. Johnson was toen terug uit Brussel, waar hij als correspondent voor *The Daily Telegraph* werkte. Ik zag hem voorbijkomen in het BBC-programma *Have I Got News for You*. En ik herinner me zijn optreden als burgemeester van Londen tijdens de Olympische Spelen van 2012, waar

hij redelijk prominent met de Britse vlag stond te zwaaien. Daar is hij goed in, speechen en de menigte enthousiasmeren.’

‘De Britten houden van hun Boris’, schrijft u. Hoe verklaart u zijn populariteit?

‘Hij ging naar Eton College en naar de Universiteit van Oxford. Toch is hij ook een man van het volk. En naast hoogtepunten, zoals op de Olympische Spelen, kent hij ook dieptepunten. De rellen van 2011 heeft hij niet goed aangepakt. Hij kwam pas laat terug van vakantie en reageerde onvoldoende empathisch.’

‘Hij heeft een bepaald soort humor. Hij is een aristocratisch figuur, een beetje onhandig. Het filmpje waarin hij bleef hangen in een kabelbaan, vond men grappig. En zijn tegenslag maakt hem ook wel innemend. Hij heeft de charme van een kind, voor wie je hoopt dat zijn spreekbeurt goed zal gaan, want je gunt het hem.’

Ondanks zijn affaires?

‘Hij heeft er best wat gehad. Eentje resulteerde in een abortus van een medewerker, en met iemand anders heeft hij een buitenechtelijk kind. Daarmee sluiten de lezingen mooi aan op het Boekenweekthema: *Verboden Vruchten*.

‘You either love him or hate him.’ Bij sommigen zullen die affaires heel verkeerd vallen, maar toch krijgt hij met zijn charisma oudere vrouwen uit de provincie zover dat ze zeggen: *‘I’m with Boris.’*

Hoe vergaat het hem als minister van Buitenlandse Zaken?

‘Nog niet heel goed. Hij maakte al aardig wat opmerkingen die slecht vielen. Dat Saoedi-Arabië oorlog voert per volmacht, bijvoorbeeld, terwijl dat een bondgenoot is. Dat kwam hem op een reprimande te staan. Dit jaar is het nog redelijk rustig rond hem. Deze week bezoekt hij Amerika en op 29 maart begint het Brexit-proces.’

‘Als journalist schuwde hij er niet voor om zijn verhalen smeutig te maken, tot aan onwaarheden toe. Hij moest vooral leuk en spitsvondig zijn, niet diplomatiek in elk geval. En nu is hij de hoogste diplomaat van het land.’

‘Pro-Brexit is hij nog altijd. Als de Brexit goed verloopt, heeft hij nu een goede positie om misschien als-nog premier te worden.’ **MVV**

Lezingen: Leiden, Boekhandel Van Stockum, zondag 26 maart, 14.30 & Den Haag, Boekhandel Van Stockum, donderdag 30 maart, 19.45 uur

Zorgen over talenstudies

‘Studieverenigingen maken zich zorgen over het clusteren van talenstudies’, zei studenteraadslid Mathijs Kuppen, in de vergadering met het geesteswetenschappenbestuur van deze maand.

‘Er gaan geruchten over het clusteren van Frans, Duits en Italiaans’, verduidelijkt raadsvoorzitter Jan Sleutels de onrust. ‘Vooralsnog zijn die plannen er niet’, reageerde vice-decaan Egbert Fortuin. ‘Het gaat om het clusteren van bestuurlijke commissies. De faculteit heeft namelijk veel opleidingen, en die hebben weer veel commissies. Men heeft moeite om daarvoor voldoende mensen te vinden, want je kunt geen zitting nemen in de opleidings- en examencommissie.’ Eén opleidingscommissie voor bijvoorbeeld Engels én Frans, zou een oplossing zijn.

Het clusteren van commissies is onderdeel van het facultaire plan om de werkdruk te verlagen. Bij het geesteswetenschappeninstituut LIAS

is dat reeds ingevoerd, bleek tijdens dezelfde vergadering.

Vijf jaar geleden waren er wel plannen om de studies Frans, Duits en Italiaans samen te voegen tot een nieuwe brede bachelor. Vooral bij Frans klonk destijds veel kritiek. Het plan stuitte echter op de doelmatigheidsregel hoger onderwijs van toenmalig staatssecretaris Halbe Zijlstra.

Hij zei: gij zult geen nieuwe opleidingen maken, omschreef de onlangs afgezwaaide geesteswetenschappen-decaan Wim van den Doel dat beletsel achteraf. De opleidingen bleven zelfstandig bestaan. Voorlopig zal dat niet veranderen, volgens het bestuur.

‘Maar studenten begrijpen dat dus niet’, constateerde Sleutels naar aanleiding van geluiden uit de studieverenigingen. ‘Bij Italiaans dachten ze dat alle talen in één opleiding gebundeld werden’, weet Daniël Ames van studentenpartij BeP. Sleutels benadrukte daarom het belang van goede communicatie richting de studenten. **MVV**

Dissident mocht niet in fotoboek

Jang Jin-Sung, een prominente Noord-Koreaanse dissident en voormalig hofdichter van Kim Jong Il, wilde een bijdrage leveren aan een fotoboek over Noord-Korea, maar werd geweigerd.

Een aantal andere fotografen, zoals Raymond K. Cunningham, dreigden zich terug te trekken uit de publicatie als Jang mee zou werken.

Remco Breuker, hoogleraar Koreastudies in Leiden, is ‘perplex’. Jang werd via hem uitgenodigd om een bijdrage te leveren. ‘Het moest immers de dagelijkse realiteit van Noord-Korea weergeven, en wie kan dat beter doen dan een Noord-Koreaan? Hij wilde het graag, en zou teksten bij de foto’s schrijven. Hij wilde zelfs ongepubliceerde foto’s van de minder leuke kanten van Noord-Korea beschikbaar stellen, zoals strafkampen en openbare executies - ook deel van de dagelijkse werkelijkheid daar. Toen meldde de uitgever dat andere fotografen zich zouden terugtrekken omdat ze bang waren hun toegang tot Noord-Korea te verliezen als ze zouden samenwerken met zo’n bekende dissident. Jang is er toen zonder veel omhaal uitgebondjournd.’

Jang Jin-Sung was propagandadichter voor Kim Jong Il, tot hij

moest vluchten omdat een vriend een verboden boek, dat van Jangs departement afkomstig was, verloor. In 2015 was hij gastdocent aan de Universiteit Leiden.

‘Ik heb voor de foto’s gekozen’, legt uitgever Evelyn de Regt uit. ‘Ik had die andere fotografen al benaderd. Ze willen die maatschappij blijven volgen en dachten: als we met Jang in een boek staan, komen wij Noord-Korea niet meer in.’

Jang was niet bereikbaar voor commentaar. Hij is ‘niet blij, maar ook niet verrast’, zegt Breuker. ‘Het marginaliseren van dissidenten komt erg vaak voor en blijft vaak onbestraft.’ Het debat rond Noord-Korea wordt volgens hem gedomineerd door niet-Koreanen, ‘die geen ruimte wensen te geven aan Noord-Koreaanse ballingen’. ‘Dit boek is daar ook een voorbeeld van. De uitgever wilde eerst wel een Noord-Koreaanse balling erbij betrekken, maar de druk van de gevestigde orde bleek te groot, denk ik. Ik krijg een nare smaak in mijn mond van dit soort affaires omdat het nu eenmaal een feit is dat Noord-Korea goed verkoopt, terwijl we collectief niets doen aan de ellende daar.’ **AK**

> Zie ook pagina 10

Herman & ik

De man die te weinig boeken schreef

Mare volgt de totstandkoming van *Majoor van het Menselijk Leed*

Onlangs ging een droom van mij in vervulling: ik mocht mijn jeugdheld Herman Brusselmans interviewen over de liefde. Dat vraaggesprek vond plaats in de Stadsschouwburg Utrecht. De afgelopen periode toerde Brusselmans met de literaire theatertournee *Saint Amour* door Vlaanderen en Nederland. Elke avond was er muziek van Tim Vanhamel en Sjoerd Bruil, en telkens een andere interviewer en een andere gastauteur.

Het optreden in Utrecht was het achttiende en laatste in een reeks. Schrijfster Stella Bergsma stond Brusselmans terzijde en bleek in een rolstoel te zitten (ze was 'dronken van een perron gepleurd'); ik was gevraagd Brusselmans te interviewen.

In de namiddag werd ik van de receptie naar de artiestenfoyer geleid, waar producent Luc Coorevits en Brusselmans gemoedelijk een kop koffie zaten te drinken. De schrijver maakte een lichtelijk vermoeide indruk. Het van huis zijn valt hem zwaar: hij is immers geen groot reiziger. Bij voorkeur verlaat hij zo min mogelijk zijn Gentse appartement. In totaal heeft hij maar twee keer in zijn leven een buitenlands tripje gemaakt, Nederland niet meegerekend.

In 1992 ging hij voor een televisieprogramma naar Rome, waar het tot zijn niet geringe ergernis onophoudelijk bleek te regenen. Pas in 2009 verliet hij ten tweedeen male de Lage Landen, om zijn toenmalige vrouw Tania de Metsenaere een plezier te doen. Als bestemming koos Brusselmans voor Saint-Tropez. Daar arriveerden ze op een maandagavond. De volgende dag begon het te gieken en maakte de temperatuur een duikvlucht. Dat was helemaal niet goed voor zijn humeur. Tania twijfelde geen moment en boekte direct de terugreis, zodat ze op woensdag alweer thuis waren.

Men kan zich voorstellen wat deze tournee voor de niet-reiziger Brusselmans betekent. In een paar weken tijd bezocht hij – behalve acht Belgische steden – Breda, Leeuwarden, Enschede, Heerlen, Helmond, Amsterdam, Purmerend en Utrecht en zag hij meer hoteltkamers van binnen dan in alle jaren daarvoor. De enige reden waarom dit enigszins draaglijk voor hem is, is omdat hij er een literair project van gemaakt heeft. Hij vertelde dat hij elke dag, ook na afloop van een show, aan een dagboekachtig boek werkt, dat nu al honderden bladzijden telt en dat de titel *Hij schreef te weinig boeken* zal gaan dragen. Dat opschrift zou hij na zijn dood graag op zijn grafsteen gebeiteld zien.

Om half zeven werd een Aziatische maaltijd geserveerd. Ondertussen zat de schrijver alsmat met zijn chopsticks op tafel te drummen, waarbij zijn wijnglas als bekken dienst deed. Veel honger leek hij niet te hebben: de twee groenteloempia's van het voorgerecht at hij op, maar zijn hoofdgerecht raakte hij nauwelijks

aan, en een dessert hoefde hij niet. Koffie wel. Tijdens de maaltijd verliet hij een aantal keer de tafel om een sigaret te roken (Marlboro, extra lang). Wat zou men ook anders verwachten van de man die al in 1984 schreef: 'Ik ben zo gek op sigaretten dat ik soms zin krijg om niet-rokers op hun bakkes te slaan.' Erg spraakzaam was hij niet, eerder in zichzelf gekeerd.

Er is een groot verschil tussen de publieke en de private figuur Herman Brusselmans: op het podium speelt hij de zelfbewuste, beroemde schrijver, scherp van tong, grof, onnavolgbaar komisch en openhartig. Als hij niet in de spotlights staat, is hij anders: verlegen, bedeesd, geconcentreerd. Vlak voordat hij op moest, ging hij nog even naar het toilet, want niets is zo irritant als te moeten pissen tijdens de voorstelling. Ik vertelde hem dat Gerard Reve, toen hij in 1985 gastschrijver was in Leiden, zijn begeleider Ton Anbeek om een po had gevraagd, die hij onder het spreekgestoelte had laten plaatsnemen, zodat hij in geval van nood tijdens de Albert Verwey-lezing tenminste kon urineren.

In het tweede deel van de show sprak ik een minuut of twintig met de schrijver over de liefde: de liefde voor zijn moeder, de haat-liefdeverhouding met zijn vader, zijn eerste grote liefde (op 'Nancy van de bandenfabriek'), zijn geschiktheid voor het huwelijk ('zeer geschikt, al ben ik twee keer gescheiden') en de taak van de vrouw om zijn leed te helpen dragen. Ik vroeg hem ook of het liefdesvuur verminderde naarmate hij ouder werd, maar dat bleek niet het geval te zijn. Over het antwoord op de vraag of hij, als hij moest kiezen, nooit meer zou schrijven of nooit meer zou liefhebben, hoefde hij niet lang na te denken. Nooit meer schrijven, want: 'Ik heb al genoeg geschreven.' Tot slot gaf hij Mark Rutte een liefdesles mee: 'Neem een ander kapsel. Je moet je haar laten groeien, zoals ik, dan komen de vrouwen vanzelf.'

Rond kwart over tien, nadat Brusselmans in een razend tempo columns, romanfragmenten en gedichten had voorgelezen – soms humoristisch, vaak ernstig – was de avond ten einde. In de lobby werd hij, zoals het een *celebrity*-schrijver betaamt, besprongen door bewonderaars die een handtekening van hem wilden. En ineens was de schrijver, zonder dat iemand het merkte en zonder dat hij van iemand afscheid had genomen, in de nacht verdwenen. De man die al zo'n zeventig boeken op zijn naam heeft staan moest weer aan het werk. Hij schreef immers te weinig boeken.

Universitair docent moderne Nederlandse letterkunde RICK HONINGS werkt aan een boek over Herman Brusselmans. Op deze plek doet hij verslag van zijn vorderingen.

Opinie

Waarom wij gratis op nepnieuws jagen

Meekijken met Facebook biedt Leidse Nieuwscheckers juist unieke kans

De verontwaardiging onder journalisten was groot toen bleek dat de Leidse universiteit Facebook gratis ging helpen bij het weren van nepnieuws. Maar er valt ook genoeg te winnen, betogen Alexander Pleijter en Peter Burger.

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) reageerde verontwaardigd op het nieuws dat NU.nl en de Universiteit Leiden Facebook gaan helpen met het bestrijden van nepnieuws. Zonder financiële vergoeding nog wel. 'Voor een koopje kan dit bedrijf nu de eigen business verbeteren met de prestaties van anderen', foeterde Thomas Bruning, algemeen secretaris van de NVJ, tegen de NOS toen het nieuws bekend werd gemaakt.

Behalve NU.nl waren ook nog andere Nederlandse nieuwsmedia door Facebook benaderd, maar zij zagen er geen heil in om de helpende hand te bieden aan deze digitale multinational. Adjunct-hoofdredacteur Johan Groeneveld van persbureau ANP liet op NU.nl weten 'geen enkele reden' te zien om deel te nemen. Volgens Groeneveld moet Facebook überhaupt niet worden gezien als nieuwsmedium. 'Wat ons betreft is nieuws het product, het werk van journalisten en redacties.'

Met die laatste opmerking gaat Groenendijk totaal voorbij aan wat 'nieuws' tegenwoordig voor veel mensen is. In toenemende mate halen mensen hun nieuws van sociale media als Facebook. Daar komen ze in aanraking met een grote diversiteit aan berichten, rijp en groen door elkaar.

Soms zijn dat berichten van gerenommeerde nieuwsmedia als de NOS en NRC, soms zijn

het berichten van nieuwe mediatitels als *Vice* of *The Post Online*, soms zijn het berichten van obscure sites als *Wtf Bro? Of Lijpe Shit!*. Al deze berichten worden door vrienden en familie gedeeld, geliked, aangepast, aangevuld en becommentarieerd.

Er zit ook zogeheten 'nepnieuws' tussen. Berichten die zijn verzonden, uit de lucht gegrepen.

Zoals het bericht over drie asielzoekers die die een pup stalen, hem vol drugs stopten en zijn benen braken, waarna ze hem voor dood achterlieten. Het bericht ging vergezeld van foto's van het mishandelde hondje en portretten van de drie sadisten. Aan de reacties op Facebook te zien, namen legio mensen dit verhaal voor waarheid aan.

Maar het nieuws was in elkaar geknutseld: het hondje was ooit mishandeld door een groepje Engelse tieners en de foto's van de drie 'asielzoekers' waren afkomstig van een bericht uit 2013 over drie Britten die tot celstraffen waren veroordeeld wegens het voorbereiden van

terroristische aanslagen.

Dit voorbeeld laat zien hoe belangrijk het is om dit soort misleidend nieuws op Facebook te bestrijden. Met Nieuwscheckers gaan we Facebook daarmee helpen. Nieuwscheckers is een project van de opleiding Journalistiek en Nieuwe Media dat sinds 2009 bestaat. Het is een onderwijsproject waarin studenten factcheckers: ze controleren of de feiten in het nieuws kloppen. Dat waren in de eerste jaren nieuwsberichten van gevestigde nieuwsmedia, want ja, ook die hebben het met enige regelmaat mis. Dit jaar zijn we ook uitspraken van politici gaan checken, in het kader van de Tweede

Kamerverkiezingen. En nu komen daar dus de Facebookchecks bij.

Voor studenten journalistiek is factchecken een bijzonder goede leerschool. Het is journalistiek op het scherpst van de snede: je moet uiterst kritisch zoeken naar berichten en bevestigingen die mogelijk niet kloppen, en vervolgens moet je goed uitzoeken hoe het zit. Dat betekent rapporten doorploeren, archie-

ven raadplegen, statistieken uitpluizen, experts bellen, etc. Als factchecker moet je tot het gaatje gaan met uitzoeken hoe het zit. Dat maakt het zo enorm leerzaam.

Voor ons is dat dan ook een belangrijk motief om mee te doen met het checken van nepnieuws op Facebook: het levert interessant materiaal op waarmee we aan de slag kunnen gaan. Bovendien is Facebook een platform dat tot de verbeelding van studenten spreekt.

Daarnaast is het voor ons als factcheckers en onderzoekers van nepnieuws ook bijzonder interessant om mee te kunnen kijken met Facebook. Welk nepnieuws circuleert er? Hoe vaak wordt het gedeeld en geliked door Facebookgebruikers? Hoe vaak wordt het gemeld? Wie brengt het nepnieuws de wereld in? Valt te checken dat het nepnieuws is?

Maar waarom zouden we dat gratis doen voor een miljardenbedrijf als Facebook? Simpelweg omdat het een proefproject is. Dat detail is in de media wat onderbelicht gebleven. Het is zeker niet zo dat we nu tot het einde der tijden voor Facebook gratis nepnieuws gaan jagen.

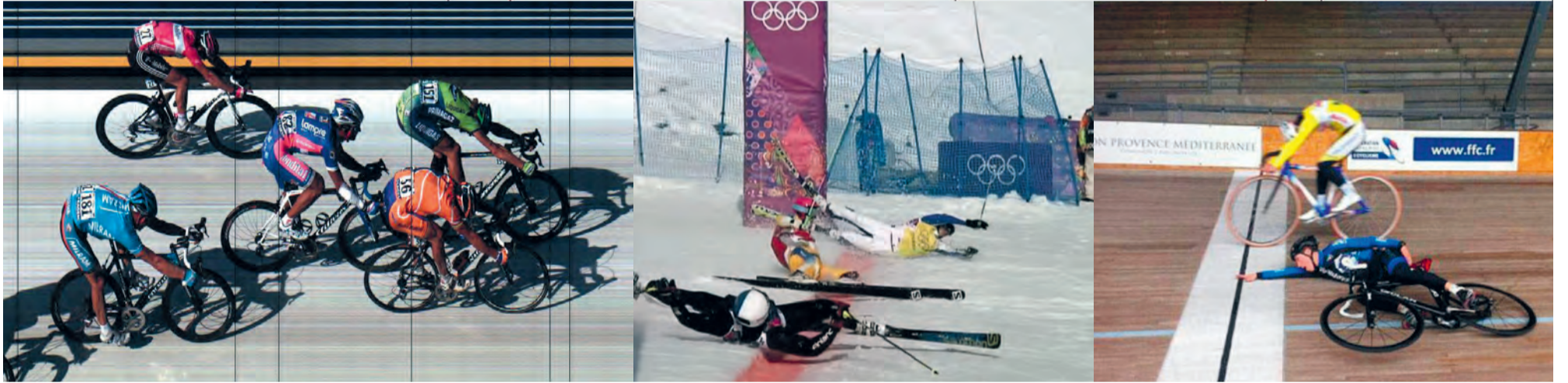
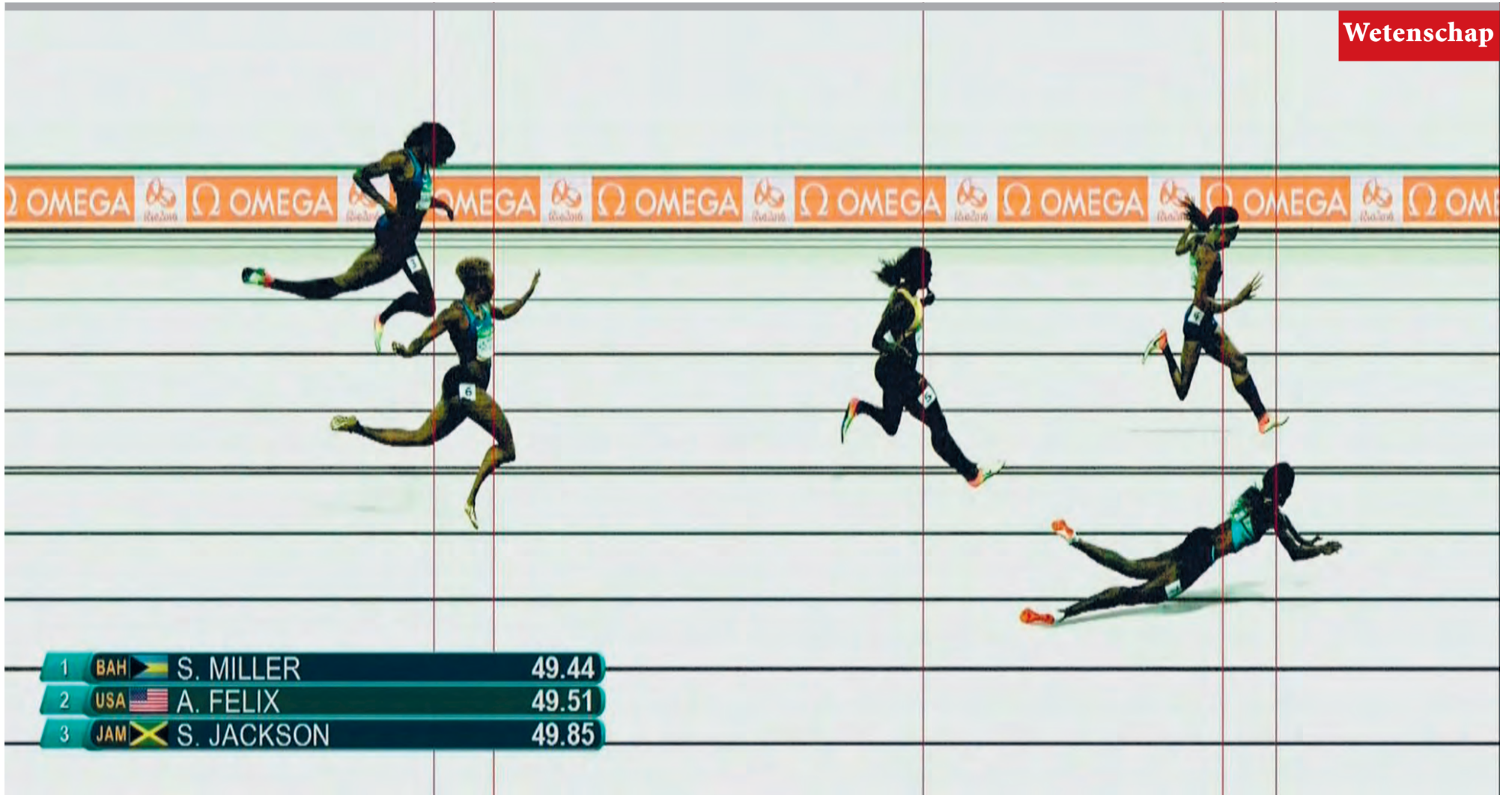
Voorlopig is afgesproken dat we de komende twee, drie maanden als proef met Facebook gaan proberen of het nuttig is. Want we weten helemaal niet of er veel nepnieuws in Nederland circuleert. We weten ook niet of veel mensen nepnieuws op Facebook zullen melden (het idee is dat gebruikers nepnieuws rapporteren voordat factcheckers erme aan de slag gaan). We weten ook niet of het ons lukt om mogelijk nepnieuws rap te checken.

Kortom, we gaan eerst eens kijken of het werkt, en dan zien wel weer verder.

ALEXANDER PLEIJTER EN PETER BURGER zijn docenten van de opleiding Journalistiek en Nieuwe Media

'Het is een idioot idee dat je een rangorde in honderd voorstellen kan maken, en dat nummer 15 echt objectief beter is dan nummer 16, die buiten de boot valt.'

Er moet iets gebeuren, maar wat?

> Vervolg van de voorpagina

Klamer: 'Daarna moet je een echt voorstel schrijven, en dat gaat ook een paar keer heen en weer. Mijn NWO-subsidie uit 2014 heeft me zeker vijf à zes maanden werk gekost, verspreid over twee jaar. Ik denk dat mensen zouden schrikken als ze wisten hoeveel tijd wetenschappers hieraan kwijt zijn. Dat doe je overigens naast je gewone werkzaamheden, in je vrije tijd dus.'

Wacht even. Zes maanden werk, en dan 15 procent kans dat het daadwerkelijk wat oplevert?

Klamer: 'Of minder. Bij mijn ronde waren er 300 vooraanmeldingen, waarvan er dertig uiteindelijk geld hebben gekregen, dus dat is tien procent. Maar waarom mochten er 150 door naar de volgende ronde, als er toch maar geld was voor dertig? Laat er dan 75 door, dat scheelt de helft van het werk – ook voor de mensen die de voorstellen moeten beoordelen.'

Doen wetenschappers zich dit zichzelf niet aan?

Ze moeten wel. 'Je zou best af kunnen spreken dat je maximaal een week besteedt aan het schrijven van een aanvraag', legt hoogleraar wetenschapscommunicatie Ionica Smeets uit. 'Dat zou beter zijn voor de wetenschap. Maar dan is het voor een individuele wetenschapper wel verleidelijk om er twee weken in te steken en zo meer kans te maken. Je zou eigenlijk een soort *boot camp* moeten doen, waarin ze in een week

tijd aan een voorstel moeten werken.' Onaangekondigd natuurlijk, anders wordt het alsnog een wedstrijd wie zich het beste voorbereidt op het kamp.

Wat wil de politiek precies gaan doen?

De partijen zijn het erover eens dat er iets moet gebeuren, maar nog niet over wat. De makkelijkste optie is om geld van de tweede naar de eerste geldstroom te verhuizen. Terug te verhuizen: onderwijsminister en oud-wetenschapper Ronald Plasterk haalde daar in 2007 juist geld weg omdat hij meer competitie wilde. De beste wetenschappers het meeste geld, was het idee.

Een terugverhuizing is natuurlijk deels een verplaatsing van het probleem. In plaats van beursaanvragen gelden sollicitaties bij universiteiten dan als selectiemiddel, maar wie eenmaal binnen is, zit steviger. Van der Molen: 'Je wilt eigenlijk een optimum hebben. Een systeem waarin geen competitie is en altijd voldoende geld, kan leiden tot veilige en minder geïnspireerde wetenschap. Ik denk ook dat dit in Nederland veel voorkwam tot grofweg de jaren '90. Een systeem van extreme competitie leidt tot creatieve wetenschap. Maar wellicht ook tot overwerkte wetenschappers die minder tijd en aandacht kunnen besteden aan onderwijs. Achteraf gezien zou de verschuiving door Plasterk best het moment kunnen zijn geweest waardoor we aan de verkeerde kant van het optimum kwamen, dat we zijn doorgeschoten.'

Ook Klamer voelt wel voor deze optie: 'Geef het geld voor postdoctorale onderzoeken, zoals de zogeheten Veni-subsidies van NWO, aan de universiteiten. Die kunnen prima zelf hun postdocs rekruteren, en dat geld dan ook gebruiken om mensen aan zich te binden.'

Wat vindt NWO daar van?

'De universiteitsbesturen zeggen juist van niet', reageert voorzitter Stan Gielen. 'Bij mijn rondje langs de colleges van bestuur opperde ik wel eens dat universiteiten wat minder aanvragen voor onze beurzen moeten doen, want het slagingspercentage is immers zo laag. "Nee", zeggen ze dan: "NWO doet ook aan selectie, en dat helpt ons bij het kiezen van ons personeel." Mocht de politiek besluiten om die 100 miljoen van Plasterk terug aan de universiteiten te geven, dan moet dat maar, al weet ik niet of dat verstandig is. Meer dan dat wordt lastig, want een groot deel van het NWO-budget is geoordeeld, en ik heb van het ministerie de opdracht gekregen om dat geld aan andere dingen uit te geven.'

Zijn er nog andere opties?

Van der Molen: 'Je zou een maximum kunnen zetten op wat iemand per jaar kan binnenhalen, inclusief Europese subsidies. Nu is er bij sommige groepen een sterke concentratie van geld; wat ook voor hen geen zekerheid biedt: over vijf jaar kan alles anders zijn.'

Smeets: 'Het is natuurlijk een idioot idee dat je een rangorde in hon-

derd voorstellen kan maken, en dat nummer 15 echt objectief beter is dan nummer 16, die buiten de boot valt. Zo creëer je schijnprecisie. Het zou eleganter zijn om eerst te schiften: alles weg dat niet goed genoeg is, en dan loten onder wat wel goed genoeg is. Dat is ook effectiever, want je slaat een referentiestap over.'

Klamer: 'Of juist een numerus fixus aan het begin van de rit, als je nog niet al het werk hebt gedaan. Of meer geld erbij natuurlijk: je zou willen dat het slagingspercentage vijftig procent is, in plaats van vijftien.'

Gielen: 'Geld aanvragen bij NWO duurt misschien wel lang, maar dat komt omdat we zorgvuldig te werk gaan. Als we iets nieuws gaan doen, in de toewijzingsprocedures, willen we daarbij niet onze goede naam te grabbel gooien. Het probleem dat wetenschappers zoveel tijd kwijt zijn met schrijven, los je met loting trouwens niet op: je moet nog steeds een voorstel schrijven. Sommige voorstellen zijn onder de maat, dus je wilt nog steeds scheiden. En juist die laatste stap, waarbij de wetenschapper geïnterviewd wordt, is heel belangrijk. Juist hier krijg je te zien wat voor vlees je in de kuip hebt.'

En meer geld erbij?

'Ik denk dat dat wel zal moeten, om als wetenschapsland overeind te kunnen blijven', aldus Van der Molen. 'Logisch is dan dat het geld voor een "vaste promovendus per groep" via de universiteiten wordt verdeeld. Maar dan moet het wel geoordeeld worden, zodat het echt bij de onderzoekers terecht komt. Daar zou

NWO ook een rol bij kunnen spelen.'

NWO denkt er ook zo over. Gielen kwam vorige week met een *position paper*, waarin hij pleit voor een miljard extra onderzoeksgeld voor Nederland. En dat hoeft niet allemaal naar NWO, maar ook naar de universiteiten zelf.

Het zou zelfs kunnen dat dat geld er ook komt, al wordt het waarschijnlijk maar een stukje van een miljard. Afgezien van VVD en PVV hebben alle grotere partijen extra geld voor wetenschap in hun programma staan.

Gaat er in de tussentijd nog iets gebeuren?

Op 4 april organiseert NWO een congres over de vraag hoe de aanvraagdruk kan worden verlaagd; de aanmeldtermijn is overigens al verstreken. Gielen: 'En eind juni is er een internationale conferentie over hetzelfde onderwerp, want deze problematiek speelt ook in de EU als geheel.'

In september hoopt hij een plan van aanpak naar de nieuwe minister van Onderwijs te sturen. 'Maar als we besluiten om iets anders te gaan doen, willen we dat enkele maanden van tevoren aankondigen: wetenschappers moeten zich daar wel op kunnen instellen.'

Eind goed, al goed?

'De druk is zo hoog, dat het ellendig blijft', aldus Smeets. 'Zelfs met het best denkbare systeem vallen er goede mensen buiten de boot.'

DOOR BART BRAUN

Dogma's zijn gezond

Debat over moraal mét of zónder opperwezen gaat doorrr

'De maaltijd in Emmaüs' (1648) van Rembrandt, te zien in Musée du Louvre, Parijs.

Als je gelooft dat de moraal van de meerderheid regeert, vraagt **Tjerk Oosterkamp** zich af, hoe hou je dan je rug recht?

Door Matthijs van der Laan word ik beticht van het maken van een fout: ik gebruik een niet-bewijsbare god ter onderbouwing van

een sociaal systeem ('Moraal kan prima zonder religie', *Mare* 22, 16 maart). Hij betoogt verder dat 'de moraal binnen een religieus sociaal systeem even veranderlijk is als een moraal daarbuiten: [...] niet berustend op iets anders dan cultuurgebonden menselijke afspraken'.

Ik ben dat met hem oneens. Laat ik pro-

beren om hem te overtuigen dat een samenleving stabiel wordt door bepaalde ideeën aan een externe bron toe te schrijven. Zeker als het ideeën zijn die mensen niet zo van nature toevallen. Ik mag hopen dat ik hem niets dwingend opleg, door mijn argumentatie in het publieke domein te houden.

Ik ben het beslist met Matthijs van der Laan eens, dat de moraliteit van het religieuze systeem waarvan ik onderdeel ben, aan verandering onderhevig is. Ik kan immers nadenken en mijn interpretatie van traditie en oude geschriften bijstellen.

Waarom sta ik mezelf toe om mijn nadenken en interpreteren zijn oorsprong te laten vinden in een onveranderlijke God? Ik heb daar veel redenen voor die voor niet-religieuze mensen niet altijd even gemakkelijk in te voelen zijn.

Het levert ook een veel grotere continuïteit en stabiliteit van denkbeelden op, dan wanneer ik de bron van mijn moraliteit in mezelf zoek of in de mening van een meerderheid van de mensen om mij heen.

Ik geloof dat de verzameling geïnspireerde verhalen, gedichten en wetsteksten in de bijbel samen een betrouwbaar beeld schetsen van de eigenschappen van God. Ik vermoed dat dit geloof en mijn interactie met deze God mij werbaarder maakt tegenover meningen die indruisen tegen christelijke waarden als naastenliefde of vrijheid.

Ik heb in het betoog van Matthijs van der Laan gezocht naar het antwoord op de vraag waar hij zijn moraal vandaan haalt, zonder zich te beroepen op een opperwezen. Net als in het verhaal van Lubach komt hij niet verder dan een argument dat gesteld is op de meerderheid van de mensen: de moraal is veranderlijk 'en niet berustend op iets anders dan cultuurgebonden menselijke afspraken.

[...] Zo kunnen zaken waarmee we het niet langer eens zijn rustig worden afgeschaft.'

Ik vind dat mager en weinig vertrouwenwekkend. Hiermee wordt moraal ten diepste volstrekt arbitrair, er is immers volstrekt geen fundamenteel verschil meer tussen goed en kwaad.

De Nederlandse orde van advocaten telde bijvoorbeeld in de verkiezingsprogramma's van diverse politieke partijen hoeveel maatregelen de rechtstaat zouden versterken, verzwakken of er zelfs lijnrecht tegen in gaan. Het verbaast mij niet dat de partij van Gert Jan Segers, die tijdens het debat de vrijheid van alle minderheden verdedigde, in deze telling ruimschoots bovenaan eindigde.

Als je gelooft dat de moraal van de meerderheid regeert, waar durf je dan nog een rechte rug vandaan te halen?

Dogma's, een verzameling gedeelde uitgangspunten die een geloofsgemeenschap uit de bijbel heeft proberen te destilleren, zijn gezond. Het verrassende aan dogma's is dat zij iedere generatie uitdagen om zelf weer een nieuwe dogmatiek te schrijven die voortbouwt op die van de vorige generatie. Iedere generatie ziet zich immers geplaatst voor nieuwe ontwikkelingen. Zo word ik (en de gemeenschap waarvan ik deel uitmaak) opgeroepen te evalueren waartoe de essentie van het christelijk geloof ons oproept.

Het bestuderen van die oude teksten levert een rijk begrippenkader op dat van pas komt bij het oefenen van levenskunst of het opnemen van verantwoordelijkheid. En dat kan duurzame vaardigheden opleveren, die soms benijdenswaardig zijn.

TJERK OOSTERKAMP is hoogleraar experimentele natuurkunde

Advertentie

Welke richting geef jij aan je bachelor?

Bezoek de Minorenmarkt Geesteswetenschappen op 4 april!

Ga je voor verbreding of verdieping? Een minor Journalistiek en Nieuwe Media of een stage bij de Verenigde Naties in Panama? Ontdek alle keuzemogelijkheden in je derde jaar op de minorenmarkt Geesteswetenschappen.

Dinsdag 4 april • 16.00-17.30 uur • in het Arsenal

www.hum.leidenuniv.nl/studenten/studiepunt

Bij ons leer je de wereld kennen

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 22 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Rekenen, groep 4, bij leerling thuis in Stevenshof, €10,- per les. *Rekenen, begrijpend lezen, groep 4, €5,- per les. **Voortgezet onderwijs**: *Wiskunde, 2mavo. *Engels, 2vwo. *Wiskunde, 3vmo. *Nederlands, Engels, 3havo. *Nederlands, brugklas, 2havo/

vwo. *Nederlands, wiskunde, aardrijkskunde, brugklas vmbo-t, havo. *Wiskunde, brugklas, vmbo-t. *Wiskunde, 2havo. €5,- per les. *Nederlands, wiskunde, brugklas mavo. €5,- per les. *Biologie, natuurkunde, 5vwo. Natuurkunde, 3havo, €10,- per les. **Leiden-Zuid**, 7 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Engels, 2mavo. *Wiskunde, brugklas havo/vwo. Onderwijswinkel, Drijfstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Gezin in Wassenaar zoekt **flinke jonge vrouw** als **huishoudelijke hulp**; 5u p.w. €13,50 p.u. Studentes hebben mogelijkheid tot het geven van bijles à €15 p.u.; madeleineschure@gmail.com; 06-44149227

Gezocht: student (pabo, (ortho)pedagogiek, psychologie, geneeskunde etc.) voor **hulp in huis**, ook als ik niet thuis ben, voor **zoontje (2,5)** dat vaak verkouden is. Naast **station Voorschoten**. Tel. 0624883810 (eventueel WhatsApp/Viber).

Omgeving Doezastraat / Paviljoensgracht: **te huur gevraagd suite of etage** door rustige acad. Bel. 06 28 90 19 78.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van *Mare* opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon n 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Stichting Kinderopvang de Kattekop biedt sinds 1980 opvang aan exclusief voor kinderen van ouders die als medewerker of student verbonden zijn aan de Universiteit Leiden. De Kattekop heeft de afgelopen 3 jaar achtereen de hoogste tevredenheidsscore van de Regio Zuid Holland (kinderopvangtevreden.nl) behaald.

Het bestuur is op zoek naar een Algemeen bestuurslid

Iemand die een goede bijdrage kan leveren aan een bestuur op afstand (onbezoldigd). Het bestuur bestaat uit maximaal 5 leden. Bestuursleden worden voor een periode van 3 jaar benoemd en deze periode kan eenmaal verlengd worden. Het bestuur vergadert doorgaans 4 keer per jaar.

Meer informatie?

Kijk op onze website www.dekattkop.nl en mail of bel met onze secretaris Saskia van der Ham, 06 52 06 43 60, s.van.der.ham@sea.leidenuniv.nl of met onze directeur Tilly Pannebakker, 071 517 6363, t.pannebakker@dekattkop.nl

Belangstelling?

Stuur per email een korte motivatie met uw CV naar info@dekattkop.nl.

de **Kattekop**
kinderdagverblijf

Achtergrond

PvdA-senator Ruud Koole feliciteert minister Jet Bussemaker met de aangenomen Wet studievoorschot, in 2015. foto Taco van der Eb

071 - 527 ...

Soa-test uit de muur

In Den Haag kun je bij Apotheek Prins Hendrikplein nu dag en nacht terecht voor een anonieme soa-test. Sinds dinsdag hangt er een soa-zelftest-automaat aan de muur, mede dankzij apotheker Floor van Leersum.

Hoe is het idee voor deze soa-testautomaat ontstaan?

'De automaat hing er al voor patiënten die hun medicijnen buiten openingstijden willen ophalen. We hadden een gesprek met verpleegkundigen van het bedrijf Soapoli-online, die bezig zijn om soa-testen laagdrempeliger en makkelijker beschikbaar te maken. Toen dachten we: hoe mooi zou het zijn als we in die automaat ook soa-testen aanbieden?'

Op welke soa's kun je je testen?

'We hebben gekozen voor de vijf testen die het meest worden verkocht. Er is een chlamydia-test, maar ook een test voor gonorrhoe en trichomonas en een syfilis- en HIV-test. Het zijn allemaal testen die je zelf moet afnemen. Met een wattenstaafje of, voor ziekten die alleen in het bloed te zien zijn, met een vingerpriktest.'

Wat kost dat?

'Dat is afhankelijk van welke test je nodig hebt. Een test die maar op één ziekte onderzoekt, is goedkoper dan eentje waarmee je meerdere ziekten kan opsporen. De prijzen variëren van 32 euro tot zo'n 60 euro.'

Is zo'n zelftest wel betrouwbaar?

'Het RIVM heeft de zelftesten die wij aanbieden vorig jaar uitgeroepen tot de meest betrouwbare testen in dat segment. Niet alle zelftesten bleken even betrouwbaar: er zijn veel verschillende aanbieders, en een aantal kwam een heel stuk minder positief uit dat onderzoek.'

Het precieze betrouwbaarheidspercentage van onze zelftesten weet ik niet, dus ook niet hoe zich dat verhoudt met testen bij de huisarts of GGD. Het is trouwens ook helemaal niet de bedoeling om daarmee te concurreren, maar juist als aanvulling op de huidige zorg.'

Wat is het voordeel van zo'n automaat?

'Als je voor een soa gewaarschuwd wordt door iemand, wil je niet wachten tot de test bezorgd wordt of tot je terecht kan voor een afspraak bij de huisarts of de GGD: dan wil je gewoon zo snel mogelijk testen. Nu spring je in de auto en heb je direct een test in huis. Die stuur je op naar het laboratorium en dan krijg je twee dagen later de uitslag al. Daarnaast is het volledig anoniem: je hoeft zelfs nergens adresgegevens in te vullen.'

En wat als er een soa wordt geconstateerd?

'Dan zijn er allerlei opties, het is maar net wat je zelf wil. Je kunt naar je eigen huisarts, maar bij Soapoli-online zijn anonieme artsen werkzaam die het benodigde recept kunnen uitschrijven. Vervolgens kan een afnemer de medicijnen op een discrete manier bij onze apotheek ophalen, eventueel zonder dat het met de zorgverzekeraar wordt gecommuniceerd. Het enige dat dan geregistreerd wordt, is de tenaamstelling voor op de medicijnen. Maar zelfs dat kunnen we in ons systeem zo afschermen dat eigenlijk niemand daar meer bij kan.'

Is dit misschien ook een idee voor in andere steden?

'Het mooiste zou natuurlijk zijn om een soort landelijke dekking te organiseren, dat er binnen een straal van zoveel kilometer altijd een soa-zelftest-automaat te vinden is. Maar eerst maar eens kijken hoe het hier in Den Haag allemaal loopt.' SW

Mediacratie? Dat valt reuze mee

Invloed van media op wetgeving is gering, aldus politicoloog

Journalisten hebben maar beperkte invloed op nieuwe wetten, ontdekte de Leidse politicoloog Lotte Melenhorst. 'De mediastorm breekt vaak pas los ná de invoering.'

DOOR VINCENT BONGERS 'Ik hou de media even op afstand en concentreer me op het debat', zegt Ruud Koole. Het is dinsdag 20 januari 2015 en de Leidse hoogleraar politicologie en PvdA-senator loopt door de gangen van de Eerste Kamer. Cameraploegen achtervolgen hem en journalisten hebben zich tactisch opgesteld om hem op weg naar de vergaderzaal te kunnen onderscheppen. Maar de senator laat niets los.

In de avond stemt de Kamer over de Wet studievoorschot, beter bekend als het sociaal leenstelsel. De Tweede Kamer heeft de wet al goedgekeurd, nu is het aan de senaat. Koole is in de pers kritisch geweest op het voorstel dat is ingediend door partijgenoot Jet Bussemaker, de minister van Onderwijs. En dus wil iedereen weten: gaat hij als dissident tegen het leenstelsel stemmen en zo de coalitie in de problemen brengen?

Politicoloog Lotte Melenhorst promoveerde dinsdag op een onderzoek naar de invloed van de media op de inhoudelijke behandeling van wetsvoorstellen, waaronder die over het studievoorschot. Verder richtte ze zich ook op de Wet normering topinkomens en de Wet werk en zekerheid.

De media hebben vaak geen in-

teresse in hoe een wet inhoudelijk tot stand komt, zegt ze. 'Slechts 22 procent van de wetten krijgt media-aandacht. In de drie casestudies in mijn proefschrift is er wel contact tussen Kamerleden en journalisten. Maar de media zitten niet bovenop het proces, dat ook heel langzaam gaat. Het duurt soms jaren voor een voorstel wet wordt.'

Missen de media dan belangrijke wetten? 'Dat moet haast wel', stelt Melenhorst. 'Ik heb me voornamelijk beziggehouden met wetten waarvoor juist wél veel aandacht was. Maar aan het begin van mijn promotietraject was er een wetsvoorstel dat betrekking had op de re-integratie van mensen die in de ziektewet zaten. Dat is niet voor iedere burger relevant, maar voor een grote groep wel. Daar was toen nauwelijks aandacht van journalisten voor.'

Melenhorst durft niet te zeggen dat media nooit invloed hebben op de behandeling van een wet. 'Maar ik heb het niet vastgesteld in de drie voorstellen in mijn onderzoek. Deze processen zijn niet heftig gemediatiserd. Het komt nauwelijks voor dat aan de hand van krantenartikelen amendementen worden ingediend.'

Media spelen wel op een andere manier een rol. 'Kamerleden zien vaak punten in een wetsvoorstel waarover ze zich zorgen maken. Als journalisten zich daar ook op storten, dan kan dat een parlementariër motiveren om er werk van te maken: het "klemtoon-effect." De mediastorm breekt vaak pas los ná invoering van een wet, als blijkt dat

er allerlei probleemgevallen zijn. Dan zijn er felle debatten over het repareren van een wet. Dan hoor je soms: waar waren de journalisten toen het voorstel werd behandeld?'

Bij het studievoorschot zaten de media er wel bovenop. 'Maar de woordvoerders hoger onderwijs van de partijen hebben zo'n goed netwerk dat ze alle belanghebbenden rond het leenstelsel allang hadden gesproken. Ze weten gewoon heel veel, beschikken over stapels rappor-

'Zijn er drie helden in de Eerste Kamer die ons willen redden? We weten dat jullie er zijn'

ten en onderzoeken.' Berichtgeving in de media is daarbij vergeleken relatief oppervlakkig. 'Mijn resultaten zijn heel geruststellend voor mensen die zich zorgen maken over de "mediacratie" en denken dat politici slechts handelen naar de waan van de dag en alleen maar bezig zijn om op televisie te komen. Aan de andere kant krijgen journalisten soms het verwijt veel invloed op het beleid uit te oefenen. Dat valt dus reuze mee.'

En bij het leenstelsel was dat niet anders. 'Die wet trok erg de aandacht omdat in december 2014 de Zorgwet van VVD-minister Schippers in de Eerste Kamer strandde. Drie dissidenten van de PvdA stemden toen tegen. Journalisten hadden pas op

het laatste moment door dat de wet het niet ging redden. Toen dat bij het leenstelsel weer mogelijk leek, dachten ze: "Dit gaat ons niet nog een keer gebeuren."

De belangstelling ging uit naar Koole. 'Hij stond al in de schijnwerpers omdat hij op een onverkiesbare plek op de lijst was gezet door de PvdA. Misschien zou hij uit rancune wel tegenstemmen. Hij had het nodige over het studievoorschot gezegd in het *Algemeen Dagblad*; verzette zich "tegen het doorgeslagen rendementsdenken".'

Verder hoopten studentenorganisaties dat de wet om zeep zou worden geholpen. 'Zij plaatsten in december 2014 een paginagrote advertentie in *De Telegraaf* met de oproep: "Zijn er drie helden in de Eerste Kamer die ons willen redden? We weten dat jullie er zijn."

De tegenstanders van de wet en journalisten hebben bij elkaar de spanning dus flink opgevoerd, terwijl er tijdens het debat weinig spannends is gebeurd. Er zijn wel wat toezeggingen gedaan door de minister, met name over het in de gaten houden van de gevolgen van het leenstelsel. Maar ik heb geen enkele indicatie dat fracties iets anders hebben gedaan dan ze allang van plan waren.'

Dat blijkt ook tijdens het debat van 20 januari 2015. Het is al bijna middernacht als de Eerste Kamer eindelijk stemt over het leenstelsel. 'Koole', vraagt Kamervoorzitter Ankie Broekers-Knol.

Vanaf de PvdA-bankjes in de zaal klinkt het: 'Voor'

Academische Agenda

Prof.dr. O.M. Dekkers zal op vrijdag 24 maart een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Geneeskunde, met als leeropdracht Interne Geneeskunde, in het bijzonder de Methodologie van Klinisch Onderzoek. De titel van de oratie is 'Over waarheid en interne ziekten'.

Prof.dr. B.J.R. van der Meulen zal op maandag 27 maart een oratie houden bij benoeming tot bijzonder hoogleraar namens het Rathenau Instituut bij

de faculteit Sociale Wetenschappen, met als leeropdracht Evidence for Science Policy. De titel van de oratie is 'Een rariteitenkabinet voor het wetenschapsbeleid'.

Mw. N.D. Niemeijer hoopt op woensdag 29 maart om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Parangliomas: clinical picture'. Promotor is Prof.dr. A.M. Pereira.

Mw. S.R.C. Driessen hoopt op woensdag 29 maart om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Quality assessment of laparoscopic hysterectomy'. Promotor is Prof.dr. F.W. Jansen.

Mw. C. Philipsen hoopt op donderdag 30 maart om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Unraveling the auxin framework in 2,4-D

induced somatic embryogenesis in Arabidopsis thaliana'. Promotor is Prof.dr. P.J.J. Hooykaas.

Dhr. B.C. Sliggers hoopt op donderdag 30 maart om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'De verzamelwoede van Martinus van Marum (1750-1838) en de ouderdom van de aarde. Promotoren zijn Prof.dr. F.J. van Lunteren en Prof.dr. E. Jorink.

English page

The forbidden pictures

Photos of everyday North Korean life

Photo by Bryan Hughes

Publisher Evelyn de Regt went in search of photographers who managed to capture the real life of North Korea.

BY ANOUSHKA KLOOSTERMAN Weird fact: In North Korea, it's common, in real life, to see people asleep; according to Evelyn de Regt, it's because the food is poor. "And the days are long and sometimes they have to work even harder, like when there's a '150 days of hard work' campaign."

De Regt compiled the book *North Korea: Glimpses of Daily Life in the DPRK*, which contains 350 photographs no one was actually allowed to take, ranging from pictures of

school classes practising for the parades to labourers in the country, carrying rocks to build a road by hand.: sleeping soldiers and homeless children, a tractor with a flat tyre and tiny, muddy impromptu black markets. A selection of the pictures is on display in the Kamerlingh Onnes Building.

De Regt got back from her holiday in North Korea and started looking for books about the country; however, all she found was propaganda. There was nothing that showed how its people really lived. "People who have been there are often so impressed by all the parades and monuments that they only take pictures of that. There just weren't

any photographs of other things."

Besides, tourists don't get to see everything. "Tourists go on a standard tour", she explains. "You can't just walk out of your hotel, and if you're an official photographer, they supervise you even more than ordinary tourists. Floortje Dessing, a Dutch television presenter, made a documentary about it a few years ago and she was watched all the time, so the documentary revealed absolutely nothing of North Korea."

De Regt wanted to collect as many photographs of ordinary life in North Korea as possible. "That includes rehearsing the rallies – you have to realise how many hours a week they must spend on rehears-

als and meetings. Somewhere near Pyongyang, a square has been reproduced so school children can go there to rehearse."

She found the pictures she wanted on Flickr, the photographers' platform, although it sometimes took her months to trace the photographers. "The person whose pictures revealed the most, Martin Tutsch, used a pseudonym. He spent some time working in North Korea and was allowed to travel around on his own – that's how he managed to reach places tourists never go, but even he was not allowed to go everywhere", she adds. "The north is where the arms industry is located and there are terrible mines and camps there too. Absolutely nobody is allowed up there."

Another photographer, Joseph Ferris, used to be a guide for Young Pioneer Tours, the same organisation that supervised Otto Warmbi-

er, whose holiday took a dramatic turn. The American, now aged 22, was condemned to fifteen years of hard labour for stealing a propaganda poster.

Although you are not allowed to take photographs, De Regt claims that no photographers have ever been sent to jail. However, Eric Laforgue, a professional travel photographer from France, has been denied entry to the country. "The official reason is that he took pictures of the subway's escape routes. It's nonsense, of course. He added some critical comments to his pictures, which probably has something to do with it."

North Korea: Glimpses of Daily Life in the DPRK. Primavera Pers, € 39.95. Some of the photographs are currently on display in the Kamerlingh Onnes Building, Steenshuur 25.

Dissident was banned

Jang Jin-Sung, a well-known North Korean dissident, was originally also invited to contribute to the book. But when the other photographers threatened to pull themselves from the publication, for fear of not being able to re-enter North Korea if their name was associated with someone so high on North Korea's blacklist, Publisher Evelyn de Regt made the call and decided not to include Jang.

Korean Studies professor Remco Breuker, who facilitated the contact between Jang and the publisher, is not happy. He says Jang was willing to

provide unpublished pictures of less pleasant sides of North Korean society. 'Like death camps and public executions, which are also a part of daily life there, besides soldiers sleeping in hay'.

De Regt says she would have loved to work with Jang, but that her decision was also practical. She had already collected the pictures from the other photographers, but not from Jang, she explains.

'In my experience, what you are promised is not always what you get, so I decided to go with what I had'.

Animated thinkers

Why philosophers should watch more anime

Japanese cartoons are full of philosophical problems, says Mari Nakamura. "Academics should take them seriously."

BY ANOUSHKA KLOOSTERMAN Japanese cartoons might not be the first thing that springs to mind when you study political-philosophical matters, but Dr Mari Nakamura claims that philosophers should make more use of them. She says that anime offer interesting perspectives. She studied political theories using Japanese anime and was awarded her doctorate on Tuesday.

She is the last of three doctoral candidates who examined political philosophy in Japanese popular culture. Her colleagues analysed video games and manga, i.e. Japanese comic books.

According to Nakamura, those sources are often ignored in philosophical debates, which usually focus on textual sources. "It's a pity, because they have a big impact on daily life: many people play games and watch anime. Academics should take these media seriously."

She argues that screenplays present interesting thought experiments. "Anime are sources you can use to reflect on existing ideas, but they also offer new perspectives.

That means they innovate."

For instance, she discovered that *Time of Eve*, a series about a not-all-too-distant future in which androids live alongside humans, echoes American philosopher Fredric Jameson's Utopian enclave.

Then there's the television series *Psycho Pass*, set in Japan of the future where advanced brain scanning devices control the population, that illustrates French philosopher Michel Foucault's ideas.

She found new philosophical ideas

in the series *Neon Genesis Evangelion* and the film *Appleseed*. That last film presents an alternative for existing ideas about emancipation, she explains, namely those of Australian philosopher Nicholas Agar, who argues against "improving" people.

"He thinks that people will become another race if they are made more intelligent or stronger with the aid of technology. He doesn't agree with it, because it means that humans would be alienated from their actual selves."

According to Nakamura, the film offers an interesting thought experiment on that subject, as it is set in a world in which exactly that happens. Half the Utopian city of Olympus is populated by humans and the other half by human clones. The "bioroids" are made from the best genetic material but they do not live as long and they cannot reproduce.

"There is an interesting contrast between post-humans and humans. Some people want the clones gone. Some clones don't trust the humans. Both sides are essentialist: they either want to eliminate the humans or the clones."

Nakamura continues: "But in the end, the protagonist, who does not belong to either side, offers an alternative. She says, 'what if we can build something new – a kind of hybrid, as an alternative to essentialism.' That's yet another view."

Nakamura believes she has contributed something new with her research. "I tried to show different aspects of emancipation using anime. Theorists hardly ever discuss that."

Above: US philosopher Fredric Jameson's essays on Utopias question standard notions of what constitutes an emancipated society. The anime *Time of Eve* explores these ideas through fiction.

Dansen tot je neervalt

Voorstelling over wrede marathonsessies

De voorstelling *Carousel* is geïnspireerd op de dansmarathons die in Amerika in de jaren dertig werden georganiseerd. 'We hebben zelf ook 24 uur gedanst.'

DOOR VINCENT BONGERS Na de beurskrach in 1929 zakte Amerika weg in een diepe economische crisis. Om toch nog wat geld te verdienen werden er dansmarathons georganiseerd. 'Het laatste danspaar dat nog overeind stond, kreeg een prijs. Die evenementen waren extreem heftig', zegt Guy Weizman, de regisseur van de voorstelling *Carousel*.

'De langste duurde maar liefst vijf maanden, echt ongelooflijk. De dansers kregen twee uur per etmaal rust, en verder een kwartier per twee uur. De mannen en vrouwen hielden elkaar overeind en sleepten zich voort over de dansvloer. Kwam je knie op de grond, dan was je af. De paartjes konden gesponsord worden, ze werden rondzwaaiende reclameborden. En om het wat spannender te maken, was er af en toe een zogeheten *derby*: het orkest schroefde het tempo op, en de dansparen renden dan rond. Zo sloeg de uitputting toe en vielen er wat meer dansers uit. Het was een wrede soap, die veel publiek trok. Toeschouwers die kennelijk uit een vreemd soort leedvermaak naar dit wanstaltige spektakel gingen kijken.'

Over het fenomeen schreef Horace McCoy de roman *They Shoot Horses, Don't They?* (1935), die in 1969 ook is verfilmd. *Carousel* is daarop gebaseerd, zegt Weizman. 'Het leek mij interessant om een voorstelling over de marathons te maken. Want de mens is sinds die tijd niet erg veranderd. Ik ben

nieuwsverslaafd. Volg alles. Ben heel geïnteresseerd in oorlogen. Is dat niet vergelijkbaar met het kijken naar uitgeputte dansers? Ben ik niet net als het publiek bij de dansmarathons? Oké, ik bak mijn gedrag in een taart van betrokkenheid. Want actualiteiten volgen en geëngageerd zijn, is belangrijk, vertel ik mijzelf. Maar misschien ben ik alleen maar op zoek naar sensatie.'

In *Carousel* doen de dansers ook steeds gekkere en gevaarlijkere dingen om het publiek te entertainen. 'Ze zijn steeds aan het glijden, duiken en springen.' Er is een showmaster uit de hel die er 'alles aan doet om de vaart erin te houden en de dansers op de knieën te krijgen.'

Dat gebeurt allemaal op een draaiend podium dat lijkt op een kruising tussen een *halfpipe* en een steile wand waarin motoren rondrijden. 'Ik keek daar vroeger naar en vroeg me af: "Waarom nemen die lui zoveel risico voor mijn plezier? Als ze vallen

dan kunnen ze zwaargewond raken. Het heeft raakvlakken met de dansmarathons. We hebben als test ook zelf een marathon van 24 uur gedaan. Ik wilde weten hoe het voelde. Nou, pffff... het was echt enorm lastig. Elke twee uur was er een kwartier pauze. Na vier uur ben je al helemaal kapot en dan moet je er nog twintig. Je kijkt naar de vloer en denkt dat er een minuut voorbij is, dan werp je een blik op de klok en zijn het maar een paar seconden. Het enige wat er nog in je hoofd zit, is dat kwartiertje pauze.'

Tot het laatste uur, aldus Weizman, want toen werd het feest. 'Het was een catharsis. De dagen nadien hadden we ook allemaal een superdip door die enorme loutering die we hadden ondergaan. Na die marathon zaten we met onze voeten in bakken met ijswater. We konden nog nauwelijks lopen. Maar het le-

verde wel nieuwe inzichten op. Ik snap nu wel beter waarom de dansers dit deden, nog buiten het feit dat ze het geld gewoon nodig hadden en te eten kregen.'

Overdag kwam er publiek kijken, zegt de regisseur. 'Maar 's nachts was er verder niemand. Dat was nog moeilijker. Leed ondergaan met toeschouwers is makkelijker. Zij kunnen empathie voor je hebben, met je meevoelen. Als je alleen bent, is het allemaal veel zwaarder.'

Noord Nederlands Toneel, Club Guy & Roni en Asko|Schönberg K(h)AOS, *Carousel* Leidse Schouwburg Do 30 maart, €15,50-29,50

Foto Andreas J. Etter

Agenda

FILM

KIJKHUIS

Gimme Danger

do. ma. 21.30

Jackie

vr. zo. di. 16.15, do. za. ma. wo. 19.15

LIDO

Gold

vr. zo. di. 18.30, do. za. ma. 21.30

Tuintje in mijn hart

dagelijks 15.30 + 18.45

TRIANON

Life

dagelijks 15.30 + 18.45 + 21.30

Meer films op bioscopenleiden.nl

MUZIEK

GEBR. DE NOBEL

Puur Classics

Do 23 maart, 22.00, €6,-

Techn071

Vr 24 maart, 23.00

Avondeten

Za 25 maart, 23.00

CULTUURZAAL SIJTHOFF

Jazzconcert: Soo Cho Trio

Vr 24 maart, 20.00, v.a. €7,50

DE TWEE SPIEGHELS

Gijs Idema

Vr 24 maart, 21.00

Iman Spaargaren meets David Golek

Za 25 maart, 16.00

QBUS

Hothousejazz: ICP orkest

Za 25 maart, 20.30, v.a. €10,-

STADSGEHOORZAAL

Hamlet Trio

Do 23 maart, 20.15

Avalanche Quartet

Za 25 maart, 20.15, €23,50

LOKHORSTKERK

Inloopconcert Practicum Musicae

Do 30 maart, 17.00, gratis

DIVERSEN

THEATER INS BLAU

Kiki Schippers: Wie kijkt?

Do 23 maart, 20.30, €16,-

Salaam Jeruzalem

Za 25 maart, 20.30, €16,-

OUDE STERREWACHT

Lezing door Jo van de Brand: Studies van botsende zwarte gaten

Za 25 maart, 13.15, €4,-

LEIDSE SCHOUWBURG

Lenette van Dongen

Do 23 maart, 20.15, v.a. €16,50

Theater van het sentiment

Za 25 maart, 20.15, v.a. €17,-

Theatercollege: Jan-Willem

Rozenboom

Ma 27 maart, 20.15, v.a. €14,50

Pieter Derks: Spot

Di 28 en wo 29 maart, 20.15

VRIJPLAATS

Leiden English Comedy Night

Vr 24 maart, 20.00, v.a. €8,-

STADSGEHOORZAAL

LIB speciaalbier festival

Za 25 en zo 26 maart, 14.00, dagkaart €15,-

BOEKHANDEL VAN STOCKUM

Lezing Patrick Bernhart over Boris Johnson

Zo 26 maart, 14.30, gratis

Boekpresentatie Margreet den

Buurman: Het paleis in de

Arcisstrasse

Do 30 maart, 19.30

BPLUSC NIEUWSTRAAT

Boekenweeklezing door Margreet

den Buurman

Zo 26 maart, 15.00, gratis

CAFÉ DE BURCHT

Astronomy on Tap: extrasolar planets

Ma 27 maart, 20.00, gratis

LEIDS WEVERSHUIS

Expositie Zestien plus: Eigen Stijl

t/m 23 april 2017

SIEBOLDHUIS

Tentoonstelling: Ema. Tastbare

gebeden

t/m 11 juni 2017

Casper Faassen: De dingen die

voorbij gaan

t/m 4 juni 2017

ARS AEMULA NATURAE

Tentoonstelling: Dartel Leven

t/m 26 maart 2017

SINT JOSEPHKERK

Expositie: De Lijkwade van Turijn

t/m 26 maart 2017

MUSEUM VOLKENKUNDE

Tentoonstelling: Canadese Inuit kunst

t/m 7 januari 2018

Advertentie

INTERDISCIPLINARY MINOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ARE YOU INTERESTED IN THE WORLDWIDE SUSTAINABILITY ISSUES WE'RE FACING, LIKE CLIMATE CHANGE, FOOD SECURITY AND WASTE PROCESSING? AND DO YOU WANT TO KNOW HOW TO FIND SOLUTIONS?

WHY?

- MAKE A DIFFERENCE
- INSPIRING SPEAKERS, EXCURSIONS
- INTERACTIVE AND INTERDISCIPLINARY APPROACH
- PRACTICAL SKILLS

WHEN?

4 SEPTEMBER 2017 - 2 FEBRUARY 2018

(1ST SEMESTER)

APPLICATION 1 MAY - 1 AUGUST VIA USIS

MORE INFO:

CML.LEIDEN.EDU/EDUCATION

[f /MINORDUURZAMEONTWIKKELING](https://www.facebook.com/minorduurzameontwikkeling)

INTERDISCIPLINARY MINOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT
FOR 3RD YEAR BACHELOR STUDENTS FROM ALL DEGREE PROGRAMMES FIRST SEMESTER. 30 ECTS

MORE INFORMATION:
CML.LEIDEN.EDU
MINOR@CML.LEIDENUNIV.NL
FACEBOOK.COM/MINORDUURZAMEONTWIKKELING

Het Clubje

Foto Taco van der Eb

Column

Geen druk

Tentamens, wie houdt er niet van? Vrijwel iedereen bij de onderwijsadministratie natuurlijk. Altijd weer die vervelende studenten die vergeten zijn om zich in te schrijven en daar dan over komen zeuren.

'Daar is er weer één,' hoor ik ze al denken. 'Nog iemand die we met een paar drukken op wat knopjes toegang zouden kunnen geven tot een tentamen, maar laten we eerlijk zijn: daar maken we niemand echt blij mee.'

Stiekem denk ik dat onze rector magnificus het er persoonlijk juist mee eens zou zijn dat een tentamentje minder op z'n tijd prima is, ook als dat een klein beetje studievertraging met zich meebrengt. Maar hij kan niet anders. De overheidsfinanciering wordt namelijk gebaseerd op het aantal studiepunten dat er wordt gehaald. Dan is het wel handig als studenten de tentamenzaal binnen mogen.

Toch is het jammer dat de waardering die een universiteit krijgt grotendeels gebaseerd is op de hoeveelheid diploma's die ze binnen een periode kunnen produceren. Af en toe wat gas terug hoeft namelijk niet eens zo slecht te zijn.

Het lijkt wel of er gedacht wordt dat wij als studenten niets meer te doen hebben dan het vullen van de UB-prullenbakken met koffiebekertjes. Het gebruikelijke rijtje van extracurriculaire activiteiten, bestuursjaar-tjes, blabla, dat zijde. Er is meer dan dat.

Dit is ook de tijd voor feestjes en ontmoetingen, die zijn immers niet te herkennen. Al die werkende mensen die nu zeggen dat hun studententijd de leukste tijd van hun leven was, die kunnen het niet bij het verkeerde eind hebben. Ze weten namelijk al wat erna komt.

Tentamens zijn wat dat betreft eigenlijk een beetje vergelijkbaar met de herfst. Het neigt naar de kilheid van de winter, maar er is nog net ruimte om even naar buiten te gaan. Vreemd genoeg wordt het bij ons altijd gelijk weer zomer na de herfst. Als die paar weekjes voorbij zijn, dan kunnen we namelijk weer door met colleges, maar vooral met alles daarnaast.

Behalve bij de allerlaatste dan. Na de laatste tentamens, dan wordt het wel écht winter. Dan begint het werkende leven. Elke dag van negen tot vijf en dan terug naar het huisje-boompje-beestje-bestaan.

Gelukkig hebben we onze warrigheid en de onderwijsadministratie nog. Naar de universiteit gaan is namelijk niet alleen jezelf voorbereiden op het werkende leven. Het is ook vooral het nog-even-uitstellen van wat er hierna komt.

Dankjewel, onderwijsadministratie. Dankjewel dat jullie sommige studenten hun tentamens niet laten maken. Dankjewel dat jullie de diplomafabriek van binnenuit net dat beetje gas terug geven.

MATTIJN DE GROOT is student wijsbegeerte

'Mijn ma vroeg of ik op vrouwen viel'

Damesteam van het Leidsch Studenten Rugby Gezelschap (L.S.R.G.)

Mirella Lindström (24, psychologie, middenonder): 'Eind 2014 traiden twee vrouwen mee met het mannen-team. Ze hadden al eerder gerugbyd en wilden ermee doorgaan. Leiden had wel een vrouwen-team (Diok, red.), maar dit was geen studententeam. Zij hebben er dus eentje op poten gezet. Daarna volgden de eerste open trainingen. De mensen die het leuk vonden zijn gebleven. Ik zei dat ik maar voor één keer zou komen, ik deed het om een vriendin te plezieren. En nu ben ik de voorzitter.' **Sofie Bastiaansen (18, politicologie, rechtsonder):** 'Hoewel wij een studentengezelschap zijn spelen we niet alleen tegen andere studenten. Daarvoor is het vrouwenrugby nog veel te klein.' **Lindström:** 'Begin 2015 hadden we een team, LSRG Ladies, en begonnen we officieel met trainen. De coach dacht de eerste drie maanden dat ik rugby he-

lemaal niet leuk vond. Ik was gewoon bang, maar ik heb me er overheen gezet. Officieel zijn we een gezelschap, een subvereniging, van Minerva. Maar iedereen is welkom.'

Iris van Gorp (24, master North American studies, rechtsboven): 'We hebben een hele goede band met Minerva. Als we willen borrelen of vergaderen, faciliteren ze dat.'

Bastiaansen: 'Ons doel is wel om uiteindelijk uit te groeien tot een volwaardig studententeam. Wij hebben zo'n 17 leden en je hebt er voor een wedstrijd 15 nodig, zonder wisselers. Daarom spelen we onze wedstrijden samen met Diok in een 'normale' competitie.'

Lindström: 'We spelen met en tegen vrouwen tussen de achttien en de vijftig.'

Van Gorp: 'Dat geeft een leuke combinatie van mensen, helemaal niet be-

lemmerend. Na de wedstrijd gaan we gewoon allemaal samen bier drinken.'

Bastiaansen: 'Die vrouwen van vijftig drinken vaak een stuk sneller dan wij.' **Van Gorp:** 'Het is soms lastig om nieuwe leden te vinden, aangezien er nogal wat vooroordelen tegenover vrouwelijke rugbyspeelsters bestaan. Aan de andere kant is de sport wel aan het opkomen. Steeds meer jonge meisjes gaan rugbyen. Het is nu alleen wachten en hopen dat zij in hun studententijd ook doorgaan.'

Lindström: 'Veel mensen hebben nog steeds het idee dat enkel grote, lesbische vrouwen rugbyen. Veel meisjes denken meteen dat het niks voor hen is en hebben schrik voor het fysieke aspect. De realiteit is anders: iedereen kan rugbyen. Wij zijn ook allemaal pas in onze studententijd begonnen. Je leert het heel snel.'

Bastiaansen: 'Mijn moeder vroeg of ik op vrouwen viel toen ik ging rugbyen. Veel meisjes hebben tijdens de El Cid-week wel interesse en vinden het leuk. De stap om te komen trainen durven ze dan uiteindelijk niet te zetten. Je moet natuurlijk wel tegen een stootje kunnen, maar daar wen je ook heel snel aan.'

Van Gorp: 'Mijn vriend moest er ook eerst een beetje aan wennen. Veel mannen vinden het nog steeds vreemd. Je hebt wel altijd meteen een gespreksonderwerp, dat is wel weer een voordeel.' **Lindström:** 'Mensen denken meteen dat ze iets zullen breken. Wij hebben allemaal nog niet echt erge blessures gehad. Een teamgenootje van ons wel.' **Van Gorp:** 'Ja, die heeft haar duim gebroken tijdens het voetballen en haar schouder ontwricht tijdens het skiën.'

DOOR VICTOR-JAN VANPARIJS

Bandirah

